

Dolomites de Cortina d'Ampezzo, excursions a l'abast de tothom

Història de l'escalada a Montserrat: Les primeres de la uec durant l'inici
De la postguerra (1939-1949) • Jesús Morales: “seguir fins al cim a vegades vol dir triar
entre la vida i la mort” • Apunts d'una travessa per Turquia pel Lycian Way - Likya Yolu

6

Dolomites de Cortina d'Ampezzo, excursions a l'abast de tothom

per P. Garriga

12

Jesús Morales: "Seguir fins al cim a vegades vol dir triar entre la vida i la mort"

per J. Tarré

18

Història de l'escalada a Montserrat: les primeres de la UEC durant l'inici de la postguerra (1939-1949)

per Ò. Masó i A. Masó

24

Apunts d'una travessa per Turquia pel Lycian Way - Likya Yolu

per J. Alabarce i D. Lefol

5 Editorial

30 SMS Muntanya

31 Retalls de muntanya

32 Notícies i activitats

33 Llengua i muntanya

34 Concursionisme

35 Ressenyes

37 Llibres

Núm. 394 / Setembre-octubre 2016

Edita: Unió Excursionista de Catalunya

Direcció: Francesc Brugalada

Subdirecció: Lluís Catasús

Consell de Redacció: Concepció Arnau, Manel Canales, Pasqual Garriga i Martí, Jordi Martorell, Ramon Pascual, Israel Perni, Bernat Ros i Eduard Soler.

Redactora: Jordina Tarré

Col·laboradors: Joaquim Alabarce, Òriol Masó i Albert Masó, Dominique Lefol

Fotografia Portada: Les Tre Cime di Lavaredo
Autor: P. Garriga

Disseny: Robert Masip

Reproducció digital: Tren Estudi Gràfic

Producció: Gráficas Campás

Dipòsit legal: B -14822-1975

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència

Excursionisme és membre de:

Pàgina web: www.excursionisme.cat

Prohibida la reproducció total o parcial dels textos i fotografies publicades a la revista sense l'expressa autorització dels autors.

Els articles publicats a excursionisme reflecteixen només l'opinió dels autors, no forçosament la de la UEC.

D'aquesta revista se n'han editat 4.000 exemplars.

Preu exemplar: 3 euros

UNIÓ EXCURSIONISTA DE CATALUNYA

AGRUPACIÓ ESPORTIVA Creu de Sant Jordi 1983

Gran Via de les Corts Catalanes, 576 1r 2a 08011 Barcelona Tel. 93 454 32 47 – 93 323 11 93
www.uec.cat / e-mail: secretaria@uec.cat

Membre de: Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya,
Federació d'Ateneus de Catalunya, Federació Catalana de Càmping i Caravàner,
Consell Nacional de Joventut de Catalunya, Federació Catalana d'Entitats Corals i entitat fundadora
de la Unió de l'Esport per a tothom de Catalunya.

Barcelona

Gran Via de les Corts Catalanes, 576 1r 2a
08011 Barcelona
Telèfon 93 454 58 55
www.uecbarcelona.org
secretaria@uecbarcelona.org

Sants

Jocs Florals, 51-53
08014 Barcelona
Telèfon 93 332 54 94
Fax 93 331 10 12
www.uecsants.cat
uecsants@uecsants.cat

Olesa

Vall d'Aran, 2 – Ap. Correus 177
08640 Olesa
Telèfon 93 778 29 52
uec@uecolesam.org

Horta

Pintor Mir, 16 Tenda 1
08031 Barcelona
Telèfon/Fax 93 358 37 40
www.uehorta.net
secretaria@uehorta.net

Mataró

Nou, 29
08301 Mataró
Telèfon 93 796 14 30
www.uecmataro.org
uecmataro@telefonica.net

Gràcia

Encarnació, 131-133
08025 Barcelona
Telèfon 93 285 34 54
www.uecgracia.cat
secretaria@uecgracia.cat

Bagà

Raval, 18
08695 Bagà
www.uecbaga.org
Cunill.joan@gmail.com

Tortosa

Argentina, 8
43500 Tortosa
Telèfon 977 44 32 71
www.uectortosa.org
info@uectortosa.org

El Prat de Llobregat

Avinguda del Canal, 176 baixos
08820 El Prat de Llobregat
www.uecprat.com
secreteria@uecprat.com

Vall del Tenes

Barcelona, 25
08186 Lliçà d'Amunt
Telèfon 93 841 64 50
uecvalltenes@gmail.com

Refugis

La Molina – (Xalet i refugi)

Marçal i Laura
Tel. 646 744 669 – 972 145 107
www.xaletuec.com – info@xaletuec.com

Rebost – Bagà

Anna
Tel. 608 736 714
www.refugirebost.cat – info@refugirebost.cat

Caro “Pepito Anguera” – Alfara de Carles

Pere Ros i Helena
Tel. 977 58 00 63 - 609 790 321
www.refugiueccaro.cat – jnfo@refugiueccaro.cat

Les Clotes – Horta de Sant Joan

Lliure

Mas del Tronc – Serra de Rubió

Raquel Aguilar - Tel. 652 849 704
Facebook: Refugi Mas del Tronc

Cinquantenari – Baborte (Vall Ferrera)

Lliure

Mataró – Vall de Gerber

Lliure

Garraf – Caseta de bany

UEC de Sants – Tel. 933 325 494

Gràcia – Vall d'Airoto

Lliure

Puigcercós

Jordi Cerezo i Mercè Marlès
Telèfons: 680178940, 872007022
Web: www.refugiipuigcercos.cat
0refugiipuigcercos@gmail.com

Terrenys d'acampada:

Caro – Alfara de Carles

Rocòdroms:

UEC de Sants, Horta, Mataró, Bagà,
Tortosa i Vall del Tenes

COM COL·LABORAR AMB EXCURSIONISME

Correu postal:

Consell de redacció de la revista
Excursionisme
Gran Via de les Corts Catalanes, 576, 1-2
08011 Barcelona

Correu electrònic:

excursionisme_uec@yahoo.es

Les persones que vulguin col·laborar amb els seus treballs o opinions a la revista *Excursionisme* cal que es posin en contacte

amb el Consell de Redacció per proposar prèviament el tema, les dates de lliurament i de publicació, l'extensió i el material gràfic d'acompanyament del seu article.

Un cop definits aquests termes, cal tenir presents els següents aspectes formals: els escrits cal que siguin en català; s'han d'ajustar a l'espai acordat prèviament amb el Consell de Redacció (mai sobrepassaran els 12.000 caràcters, espais inclosos) i poden ser retallats i adaptats a criteri dels

responsables de la revista; s'han de lliurar amb suport informàtic i, en cas de no ser possible, mecanografiats; els articles aniran encapçalats pel títol i firmats pels seus autors; s'hauran d'adjuntar entre 4 i 12 fotografies numerades (d'alta resolució) i amb els corresponents peus de fotografia; si les imatges són digitals, cal que tinguin una resolució mínima de 300 dpi a mida real; la resta de material gràfic (croquis, mapes, etc.) caldrà que també vagi numerat i identificat.

Refugi CARO "Pepito Anguera" Alfara de Carles

977 58 00 63 - www.refugieccaro.cat

Email: info@refugieccaro.cat (Pere Ros i Helena)

- Altitud: 1.090 metres · Capacitat: 50 places
- Ports de Beseit i al vessant nord del Caro (Baix Ebre)
- Activitats: muntanya, travesses, excursions, BTT, engorjats, natura, escalada, espeleologia.

Refugi CINQUANTENARI Estany de Baborte (lliure)

- Altitud: 2.340 metres
- Pirineu, Vallferrera
- Comarca: Pallars Sobirà
- Capacitat: 16 places
- Activitats: muntanya, travesses, escalada, esquí de muntanya

Refugi de REBOST Bagà

608736714 - www.refugirebost.cat

- Altitud: 1.670 metres
- Vessant sud de la Tosa d'Alp
- Comarca: Berguedà
- Capacitat: 52 places
- Activitats: ascensions, passejades, travesses, BTT, escalada, senderisme

Refugi MATARÓ Vall de Gerber (lliure)

- Altitud: 2.460 metres
- Pirineu, vall de Gerber
- Comarca: Pallars Sobirà
- Capacitat: 16 places
- Activitats: muntanya, travesses, escalada, esquí de muntanya

Refugi MAS DEL TRONC

652 849 704 - Raquel Aguilar

Facebook: Refugi Mas del Tronc

- Altitud: 730 metres
- Vessant nord de la Serra de Rubió
- Comarca: Anoia
- Capacitat: 28 places
- Activitats: travesses, passejades, BTT, excursions, senderisme

Refugi GRÀCIA Estany d'Airoto (lliure)

- Altitud: 2.200 metres
- Pirineu, massís de Marimanya, al sud de l'estany d'Airoto
- Comarca: Pallars Sobirà
- Capacitat: 12 places
- Activitats: muntanya, escalada, esquí de muntanya, travesses

LA MOLINA (Xalet i refugi)

646 744 669 / 972 145 107 www.xaletuec.com

- Altitud: 1.505 metres
- La Molina, al Barri del Sitjar
- Comarca: Cerdanya
- Capacitat: 60 places (xalet) i 40 places (refugi)
- Activitats: muntanya, esquí, esquí de muntanya, passejades, espeleologia

Caseta del GARRAF (Obert només la temporada d'estiu)

933 325 494

- Altitud: a nivell del mar
- Massís del Garraf
- Comarca: Garraf
- Capacitat: 10 places

Refugi LES CLOTES Horta de Sant Joan (lliure)

- Altitud: 968 metres
- Al nord-oest del massís dels Ports
- Comarca: Terra Alta
- Capacitat: 20 places
- Activitats: ascensions, travesses, BTT, senderisme, espeleologia

Refugi de PUIGCERCÓS

872 007 022 - 680 178 940

www.refugipuigcercos.cat

- Altitud: 820 metres
- Riba dreta de la riera de Merlès, entre l'Hostalet i el Cobert de Puigcercós
- Comarca: Entre el Ripollès i el Berguedà
- Capacitat: 26 places
- Activitats: senderisme, travesses, BTT, pesca

Butlleta de subscripció

Se subscriu a la revista Excursionisme (sis números l'any)
per l'import de 15 euros anuals

Nom _____ Cognoms _____

DNI _____ Adreça postal _____

Població _____ Comarca _____ Codi postal _____

Tel. _____ Fax _____ Correu electrònic _____

Dades bancàries

Signatura _____

Data _____

Refugis de muntanya

En un principi, els muntanyencs utilitzaven les cabanes de pastors i altres edificacions o cavitats per pernoctar. Al començament del segle XX es va començar la construcció de refugis de muntanya als Pirineus, per tal de cobrir millor les necessitats dels que practiquen l'esport de muntanya..

La tradició del muntanyisme i l'excursionisme a Catalunya, ha fet que amb els anys el territori s'hagi dotat d'una extensa xarxa de refugis de muntanya. Els refugis són establiments ubicats en llocs estratègics que ens permeten gaudir de la muntanya.

Els refugis de muntanya actualment pertanyen a federacions autonòmiques, clubs de muntanya, entitats privades etc..

A la UEC disposem d'una xarxa de refugis amb unes instal·lacions amb guarda i servei de restauració, que suposen una garantia de qualitat per l'usuari que paga un preu pels serveis que rep. Des dels nostres refugis els usuaris poden gaudir d'una quantitat d'excursions que donen a conèixer les muntanyes de l'entorn.

A la UEC també disposem de refugis lliures que entren de ple en el terreny del servei públic, perquè serveixen de suport al rescat d'accidentats, la majoria d'ells disposen d'emissores d'emergència, i molt especialment donen una seguretat davant dels canvis de les condicions meteorològiques. Existeix un conveni del SMC (Servei Meteorològic de Catalunya i la FEEC) per facilitar als refugis de muntanya pirinencs els diferents pronòstics que elabora el Servei Meteorològic de Catalunya. Atès el nombre de refugis i la dificultat en les comunicacions amb molts d'aquests, el conveni s'aplicarà progressivament. En aquest sentit, s'ha treballat conjuntament amb la Secretaria de Telecomunicacions i Societat de la Informació perquè les àrees d'alta muntanya s'incloguin dins el projecte de donar cobertura de banda ampla a les zones rurals de Catalunya.

Els nostres refugis que rebran la informació del Servei Meteorològic de Catalunya són: El Xalet de La Molina i el refugi Rebost.

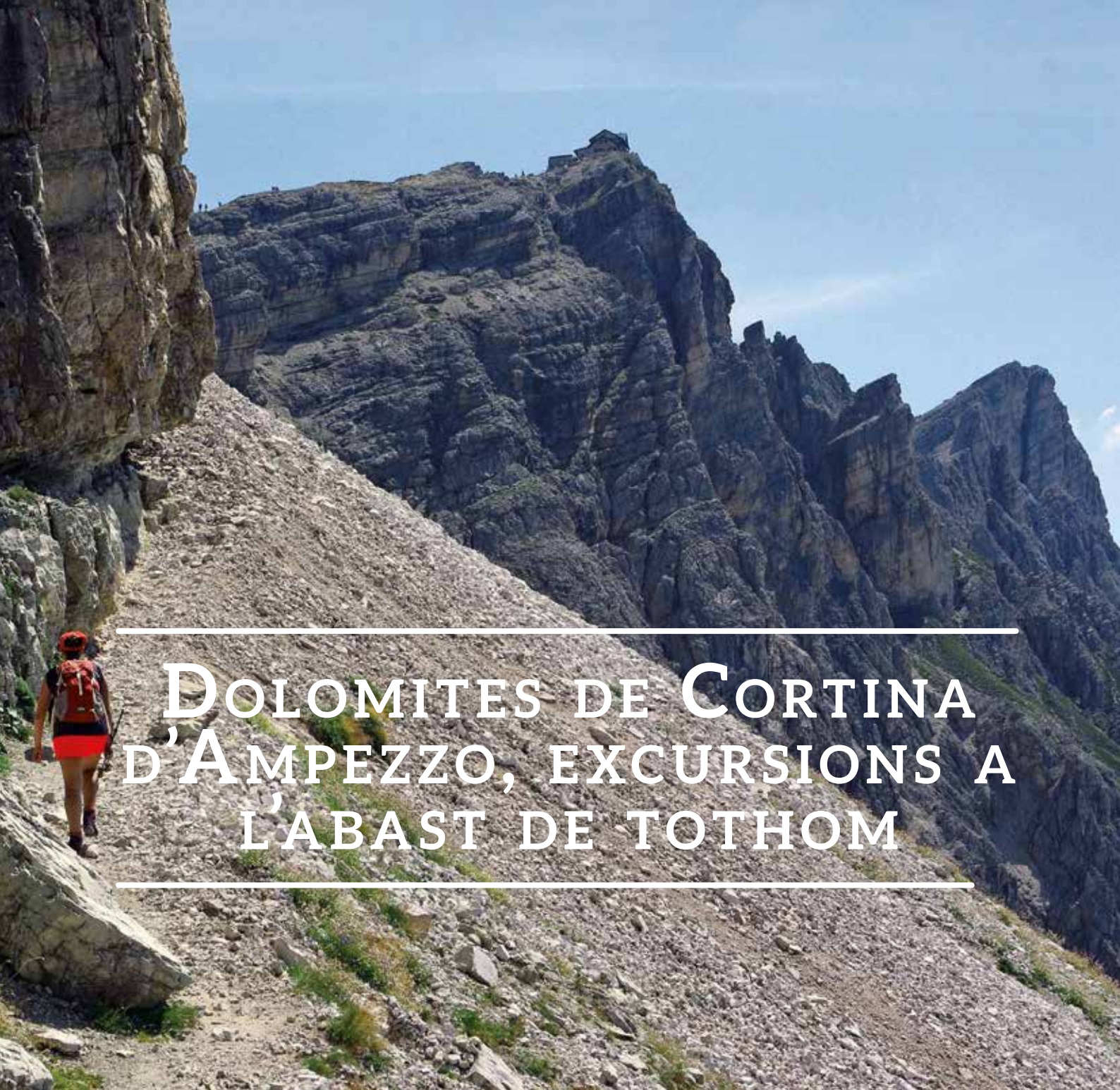
Els nostres refugis són un punt de referència, d'informació i, molt especialment, de seguretat per a tots aquells que s'endinsen en l'apassionant però arriscat món de la muntanya.

Francesc Brugalada

sumari

Fem el cim

Comencem el curs fent el cim i és que aquest estiu tancàvem el número de setembre i octubre que teniu entre les mans amb el Ferran Latorre que ha aconseguit el seu tretzè vuitmil, el Nanga Parbat, i ara només li falta fer l'Everest per aconseguir els 14 vuitmils. Qui també està treballant per aconseguir-ho, és l'Òscar Cadiach, que aquest estiu ha intentat fer l'últim cim que li quedava i en el tancament hem sabut que s'ha quedat a les portes. També hem sabut que en Kilian Jornet es dirigeix aquest estiu cap a l'Everest. Nosaltres, però, volem explicar-vos la història del Jesús Morales, president de la UEC d'Horta, que va prendre la difícil decisió de baixar del cim quan el tenia a tocar, el Makalu. També volem aprofitar des d'aquí i enviar una abraçada al Francesc Brugalada perquè es recuperi d'un petit ensurt de salut aquest estiu i al Pasqual Garriga, el felicitem, per la recent paternitat. Molta sort Pasqual, Heidi i Ivan.

Camí sota l'Averau amb el cim i el refugi del Nuvolau davant

Les Dolomites formen un extens conjunt de massissos alpins de roca calcària que s'estenen al nord d'Itàlia entre les províncies de Trento, Belluno i Bolzano. Són conegudes per la singular bellesa dels seus paisatges de postal i sobretot per les grans vies ferrades que s'hi poden recórrer. Tanmateix a les Dolomites també s'hi pot anar a escalar grans vies, a fer llargues travesses a peu, a pujar els seus mítics colls de muntanya en bicicleta, o a gaudir de l'esquí en un entorn grandios a l'hivern. En aquest article us proposem cinc excursions d'un sol dia que no requereixen cap mena de material d'assegurança al voltant de Cortina d'Ampezzo, a les Dolomites de Belluno.

TEXT I FOTOGRAFIES DE PASQUAL GARRIGA I MARTÍ

Cortina és un poble de sis mil habitants, d'ambient burgès i "pijo" si em permeteu la paraula, situat a la part més alta de la llarga vall d'Ampezzo on discorre el riu Boite. A l'hivern és un gran centre d'esquí on el 1956 es van celebrar els Jocs Olímpics d'Hivern. Situat a 1.200 m és envoltat per massissos que ultrapassen els 3.000 m, com són el de les Tofanes o el grups del Cristallo o del Sorapis. A poc més d'un quilòmetre del poble trobem tres grans càmpings que a l'estiu poden arribar a omplir-se. El seu llarg carrer central, el Corso Itàlia, on destaca l'esvelt campanar blanc de l'església, és envoltat de comerços de roba i calçat de muntanya, un gran centre comercial i bars i terrasses. De dia hi ha poc moviment però cada dia d'estiu, cerimonialment, de sis a vuit del vespre una munió de residents habituals surten a deixar-se veure. Passegen amunt i avall ben mudats tot saludant-se els uns als altres o prenent un aperitiu a qualsevol terrassa. És la vida social que s'hi dona a la més "chic" de les poblacions dolomítiques, un espectacle que val la pena parar a contemplar.

Les Dolomites són un conjunt de massissos calcaris que formen part de l'arc alpí. S'estenen entre tres províncies i dues regions diferents. Trento i Bolzano formen la regió autònoma del Trentino-Alto Àdige i la de Belluno pertany a la regió del Vèneto. De fet l'Alto Àdige és també conegut com el Südtirol, i és de parla i cultura Alemanya. És la terra natal de Reinhold Messner. A més d'italià i d'alemany s'hi parla, i de fet s'hi sent parlar, la llengua ladina, d'origen romànic. Estrictament parlant, els límits de les Dolomites els marquen la composició de les roques i queden ben definits entre les valls del riu Piave a l'est i de l'Àdige a l'oest. Aquest criteri fa que les conegudes com a Dolomites de Brenta, al Trentino, amb algunes de les vies ferrades més llargues i concorregudes o les cèlebres escalades al Campanile Basso o al Crozzon di Brenta quedin fora d'aquests límits estrictes i que alguns puristes no les considerin Dolomites.

A les Dolomites s'hi pot anar per molts motius, però el que distingeix aquestes muntanyes de la resta dels Alps és sens dubte la seva bellesa, les seves formes singulars, les seves grans parets i les seves inacabables valls. Tot ben condicionat per ser recorregut a peu. La seva singularitat

Forcella d'Averau amb la Tofana di Rozes al fons

feu que l'any 2009 les Dolomites fossin declarades Patrimoni de la Humanitat per la UNESCO.

Les Dolomites formen massissos aïllats i separats entre sí per grans valls. Cada massís és un petit univers recorregut per multitud de senders ben traçats, marcats i degudament indicats. La densitat de refugis és alta, de vegades en trobem dos de junts, i n'hi ha que semblen més un restaurant de muntanya que un refugi. Al caure el Sol i marxar les multituds estivals és quan realment hi respirarem un autèntic ambient d'alta muntanya. Només per citar uns quants d'aquests massissos, que aquí en diuen "gruppo" esmentarem La Marmolada, Brenta, Pale di San Martino, Sella, Catinaccio, Sciliar, Latemar, Sassolungo, Puez-Odle o Sesto al Trentino- Alto Adige. A la província de Belluno on hi ha Cortina d'Ampezzo destaquen els "gruppos" de La

Civetta, Pelmo, Le Tofane, Cristallo, Cadini di Misurina, Le Tre Cime di Lavaredo, Sorapis, Pelmo, Marmarole o Antelao.

És evident que hi ha muntanyes per donar i per vendre i que en unes vacances d'estiu podem fer un tastet o un gran tast, però no pretendre abastar tot el conjunt. Qui us escriu aquestes ratlles havia visitat les Dolomites en dues ocasions anteriors portat per l'afany de recórrer grans vies ferrades i en cap de les dues s'havia acostat a Cortina o a les mítiques Tres Cimes de Lavaredo. A la tercera ocasió hi vaig anar amb parella i gos i això em feu decantar per recorreguts sense dificultats tècniques però no per això menys interessants. Els cinc itineraris que descriuré en aquest article són tots d'una gran bellesa. No sé si amb les fotografies els aconseguiré fer justícia. El que sí sé és que no compartir-los amb vosaltres seria un acte d'egoisme.

Les Tre Cime di Lavaredo amb la capella del refugi Locatelli en primer terme

Dolomites de Cortina d'Ampezzo, excursions a l'abast de tothom

Baixant de l'Averau cap a les Cinque Torri

Ruta 1: Nuvolau 2.575 m i volta a le Cinque Torri (+/- 700 m, 5 h)

Itinerari que ens durà a un refugi dalt d'un cim, a un petit i singular massís ple de vies d'escalada i a restes de trinxeres de la Primera Guerra Mundial.

Sortim de Cortina per la carretera nacional SS 48 cap a l'oest va al Passo Falzarego. Deixem el vehicle tres quilòmetres abans del coll, prop d'un bar restaurant anomenat Ra Nona. Sota la carretera hi ha el pla anomenat Pian dei Menís a 1.972 m. Seguim el sender 424 paral·lel al riu, en direcció oest, cap el Passo Falzarego durant 20 minuts. A l'trencall prenem al sud el sender 419 que passant pel llaquet de Límidés ens porta fins la Forcella d'Averau. Pugem entre boscos i prats tenint sempre al davant el cim de l'Averau de 2.649 m un considerable bastió de roca aïllat. A la nostra esquena queda l'impressionant massís de les Tofanes i avocada a la nostra vall la Tofana di Rozes de 3.225 m, cim aïllat que

atrau les mirades. A la Forcella d'Averau, a 2.435 m, el paisatge esdevé petri i desapareix tot rastre de verd. Revoltem la base de l'Averau per un camí planer arran de paret. Davant nostre apareix el cim del Nuvolau on distingim un refugi. Fem cap a la Forcella Nuvola (2.413 m) on hi ha el gran refugi d'Averau, on arriben dos telecadires a l'hivern. De sobte trobem una multitud que ha arribat al sector pel telecadira del refugi Scoiattoli tot proper. Hi ha excursionistes per tots costats atrets per una via ferrada que puja l'Averau, pel cim del Nuvolau i per la bellesa de les Cinque Torri.

Seguint una ampla carena pugem fins el cim del Nuvolau a 2.575 m ocupat per un refugi de muntanya. A les taules de la terrassa, plenes a vessar d'excursionistes, no paren de servir plats de salsitxes amb polenta. Les vistes cap a les Tofanes, Cortina o al més proper massís de la Croda da Lago paguen la pena. Seguim el sender 439 baixem tres-cents metres en 30 minuts i ens plantem al refugi Scoiattoli (esquirols) on iniciem la volta a les Cinque

Torri. És un petit conjunt de roques espectaculars de perfil característic que segons la perspectiva poden semblar cinc grans torres, tot i que en veritat en són nou o deu, cada una amb el seu nom. Al seu vessant sud una carretereta només autoritzada al transport públic puja a un altre refugi del mateix nom. Un sender evident permet fer la volta al conjunt de les Cinque Torri en el sentit que més ens vingui de gust. Mentre el seguim, pugem i baixem al peu de les torres i anem descobrint força cordades que escalen vies d'entre un i quatre llargs.

Al final d'aquesta volta ens trobem de cop en una zona museïtzada on es conserven en bon estat trams sencers de trinxeres de la Primera Guerra Mundial. Hi ha panells explicatius, i escenes reconstruïdes amb maniquins. Una grata i didàctica troballa. De tornada al refugi Scoiattoli a 2.255 m tenim l'opció de baixar amb un telecadira. Nosaltres optem per prendre el sender 440 que ens endinsa de nou als boscos de pi làrix, tan característics de la zona, i que en una hora ens porta directament al Pian dei Menís.

Ruta 2: Volta al la Croda da Lago (+/- 780 m, 4 h 30 min)

L'anello della Croda da Lago és un itinerari circular i sense pèrdua possible que fa la volta a la cresta d'aquest nom tot passant pel bonic llac de Federa.

Sortim de Cortina per la SS 48 i al cap de 6 Km, a Pocol, prenem el trencall cap a la carretera provincial 338 direcció al Passo Giau. L'hem de pujar fins al punt d'estacionament de Ponte Rocurto a 1.708 m. Prenem l'únic sender que surt

d'aquest punt el 437. El camí travessa el riu i dintre bosc comença a guanyar altura. A la confluència amb la vall de Formin un gran pont de fusta creua el riu i prenem el sender 434. En aquest punt admirem les agulles i les grans parets que conformen la carena de la Croda da Lago. Arribem finalment al llac de Federa que dona nom al massís (1h). En les qigües del qual es reflecteixen les parets de la Croda. A l'extrem oposat trobem el tranquil i acollidor refugi de Croda da Lago a 2.046 m. Encarem al sud el característic i punxegut cim del Beco di Mezodi, sempre pel 434. En 50 minuts, en que ens creuem amb ciclistes, vaques i marmotes, arribem

a la forcella Ambrizzola, a 2.277m, punt on iniciem el retorn, tot seguint la nostra volta en sentit horari. Ve a continuació la pujada a la forcella de Formin de 2.462 m (40 min) punt més alt de la nostra volta sota la Cima Ambrizzola de 2.715 m on culmina el nostre petit massís. Del coll admirem les Tofanes, el Nuvolau i les Cinque Torri. La baixada cap a la vall de Formin és llarga solitària i agresta. El camí sempre evident serpenteja al fons d'una coma pedregosa ocupada per grans blocs de roca despresos de la carena. Un llarg caos de gran bellesa que ens acaba abocant al pla on conflueixen els senders 434 i 437, que seguim de torada al cotxe.

Llac de Federa a la volta a la Croda da Lago

Ruta 3: Sentiero delle Cascate e dei Canyons a la vall de Fanes (+/- 270 m, 4 h)

Espectacle natural de sis grans cascades enllaçades per un camí engorjat, ideal per a una matinal. De Cortina prenem la SS 51 cap el nord que pel coll de Ci-

mabanche porta a la vall de Sesto. Passat el nucli de Fiammes prenem un trencall a l'esquerra fins a un estacionament a l'entrada del Parco Naturale delle Dolomiti d'Ampezzo on hi ha un centre d'informació. Per 2€ venen una petita guia de 30 pàgines d'informació de la vall. Per carretera asfaltada passem sobre una cascada engorjada i en 20 minuts arribem al gran Pian di Loà just passat un pont. El camí es divideix: a la dreta remuntaríem

el vessant nord (esquerre) del riu de Fanes fins a la primera cascada on hauríem de recórrer una via ferrada senzilla i espectacular per seguir amb l'itinerari. No saltres, com que anem amb gos, seguim per la pista (itinerari 10-141) del vessant sud (dret) del riu. Arribem al Ponte Outo pont que sobre un profund engorjat que vessa les aigües al Fanes. Tot seguit arribem a la primera cascada la més alta. La gent es prepara per fer la via ferrada

Dolomites de Cortina d'Ampezzo, excursions a l'abast de tothom

Giovani Barbara. Sense equipament, sinó es té vertigen es pot seguir l'inici de la via, uns 100 m, per una lleixa ampla en lleuger descens que ens permet travessar el salt per darrere: espectacular!. Retornem a la pista i en forta pujada arribem al punt on un pont ens canvia de nou al vessant esquerre de l'engorjat. Creuant-lo admirem el segon salt d'aigua molt llarg i encaixonat. Pujant unes escales admirem el tercer, aquest format per dues cascades paral·leles. Remuntem un costerut però excel·lent sender que ens deixa a un nou pont al peu de la quarta cascada, ampla i elegant. Tornem a creuar el riu, per última vegada. Fins dalt ens mantindrem al vessant dret. Dintre el bosc arribem a la cinquena cascada, més baixa però ampla. Per últim arribem la sorprenent alta i elegant sisena cascada. Una lleixa equipada amb un cable permet passar per darrere el salt. Excitant i gratificant final d'una ruta plena d'al·licients. Tornarem al vehicle en 1h seguint la pista que remunta la vall evitant l'engorjat prenent una drecera ben indicada.

Ruta 4 Volta als Cadini di Misurina (+/- 800 m, 5 h)

Volta evident al *gruppo* dels Cadini, caracteritzat per les seves agulles esveltes i verticals. Per accedir al sector sortim de Cortina per la SS 48, remuntem el Passo Tre Croci de 1.805 m i ens endinsem a la capçalera de la vall d'Auronzo. Trencant cap a la SS 49 arribem al llac de Misurina a 1.406 m. Es tracta d'un gran centre turístic ja que al llac s'hi reflecteixen les mítiques Tre Cime di Lavaredo i és pas obligat cap a la carrereta de peatge que hi porta. Podríem prendre un telecadira fins la cota 2.115 estalviant-nos 1 h10 min de pujada. Nosaltres no ho fem i prenem el sender 120 fins prop del refugi del Col de Varda on acaba el remuntador. Allí el sender segueix una pista ampla que planera va fent la volta al massís en sentit antihorari. Davant nostre tenim l'espectacular *gruppo* del Sorapis i més a l'esquerra el de Marmarole. Arribem al refugi Città di Carpi a 2.110 m (2h). Els turistes dinen i prenen el Sol abans d'iniciar el retorn per on han vingut. Per nosaltres l'excursió de debò comença ara. Volem fer una volta llarga i anar a passar pel refugi Fonda Savio penjat a 2.367 m al cor del massís. Preguntem al refugi i ens diuen que anant amb un gos el camí és poc acon-

L'espectacular quarta cascada de Fanes

sellable. Després de dubtar hi renunciem però tornarem pel coll més costerut del *gruppo*: la Forcella de la Neve. Prenem el sender 118 que guanya altura per un terreny on l'herba i els pins desapareixen ràpidament. En un petit coll canviem de vall i descobrim de sobte l'espectacular camí de pujada fins a l'esmentat coll, sota el Cadin di San Lucano de 2.839 m, punt culminant del massís. Per terreny descompost arribem a la Forcella de la Neve a 2.471 m (3h 30 min). A l'altre costat, al vessant nord ens espera una llarga, dreta i àrida baixada per la vall de Ciadin de la Neve. Mentre la baixem admirem a la nostra dreta la solitària Torre del Diavolo. A l'agost trobem neu al fons de la vall, que fa honor al seu nom. Sense perdre el sender 118 arribem a una pista engan-

yosa que recorre el vessant esquerre del llac de Misurina. La seguim a la dreta i en pocs metres fem cap a la coma que ens baixa fins a la capçalera del llac, on hi ha un càmping. Seguint la carretera asfaltada acabem de fer la volta al llac de Misurina.

Ruta 5 Volta clàssica a les Tre Cime di Lavaredo (+/- 200 m, 3 a 4 h)

Emblema de les dolomites orientals el circuit al voltant de les Tre Cime, és d'obligada visita per la seva gran bellesa, poc desnivell i gratificants vistes, un clàssic!. Durant la ruta canviarem de província: entre els coll de Lavaredo i Mezzo ens

Primera cascada de Fanès amb el camí d'accés a la via ferrada

moarem per la vall de Sesto o, més ben dit, per la Sexten Tal de parla alemanya, que ofereix la vista clàssica de la cara nord de les Drei Zinnen (Tre Cime).

L'accés al sector és el mateix que en l'itinerari anterior amb la diferència que passem de llarg el llac de Misurina i prenem a la dreta una carretera de peatge (24€ pels cotxes) que en 6 Km puja fins un gran estacionament a tocar de l'enorme refugi Auronzo a 2.333 m. A l'estiu si no hi aneu ben d'hora, abans de les 10 del matí, us podeu trobar amb que ja no us deixin passar per haver esgotat la capacitat permesa.

El refugi Auronzo es troba al peu de la Cima Ovest. L'itinerari en sentit horari no ofereix dubtes d'orientació i, amb la munió de gent que hi trobareu, de ben segur que tindreu la sensació d'anar en romeria. La primera meitat del circuit, fins el refugi Locatelli correspon al sender 101, la segona al 105. El 101 segueix una pista ampla i plana que porta en 25 minuts al refugi Lavaredo a 2.344 m, mentre recorrem la base del vessant sud, menys conegut, de les Tre Cime. Al davant tenim els gruppos dels Cadini di Misurina i del Cristallo. Del refugi pugem en pocs minuts la Forcella di Lavaredo de 2.354 m des d'on finalment veiem l'esplendorosa i

més coneguda cara nord de les Tre Cime. Sobre el coll tenim la Cima Piccola de 2.857 m, a la seva dreta la Cima Grande de 2.999 m i més a la dreta la Cima Ovest de 2.973 m. Per la pista o millor encara per un corriol enlairat seguim en direcció nord, recorrent la base del Monte Paterno fins al gran refugi Locatelli o Drei Zinnen Hütte, a 2.405 m. Des d'aquí la visió de les Tre Cime és la més coneguda. Sota el refugi hi ha dos grans llacs, els laghi dei Piani, on si fa calor ens podem banyar. El refugi és també el punt d'inici d'una de les vies ferrades més clàssiques de les Dolomites, que culmina al Monte Paterno a 2.774 m. Seguint la volta, sempre en romeria, prenem el sender 105. Primer fa una gran baixada en zig-zagues per travessar la capçalera de la vall de Rienza Nera. A continuació una llarga diagonal ascendent guanya un centenar de metres i ens deixa ben a prop de la base de les Tre Cime. Distingim a simple vista cordades escalant les immenses cares nord de les cimes Grande i Ovest. En proporció semblen formiguetes de colors. Passem per la Langalm Malga a 2.283 m que no és un refugi sinó un negoci familiar on podem menjar o prendre una cervesa que ens serviran vestits a l'estil tirolès. Seguint amb la volta cap a l'oest passem per una conca que amaga uns petits llacs. Finalment sobre un terreny cada cop més escarpat el camí, ample i segur, guanya altura fins el col di Mezzo a 2.324 m. Tornem al vessant sud i en pocs minuts de quinze minuts arribem de nou al refugi Auronzo.

Refugi Città de Carpi al cor dels Cadini di Misurina

Cartografia:

El mapa *Cortina d'Ampezzo*, a escala 1:50.000 de l'editorial Kompass cobreix la totalitat dels itineraris descrits. També cobreix l'àrea descrita el mapa *Cadore-Cortina-Dolomiti di Sesto* a escala 1:50.000 de l'editorial Tobacco.

Passejada vespertina al Corso Itàlia de Cortina d'Ampezzo

JESÚS MORALES:
**“SEGUIR FINS AL CIM A
VEGADES VOL DIR TRIAR
ENTRE LA VIDA I LA MORT”**

Dhaulagiri (8.167 metres)

EL MAKALU, LA MUNTANYA NEGRA (8.463 METRES)

TEXT *JORDINA TARRÉ* I FOTOGRAFIES DE *JESÚS MORALES*

Makalu pilar est

Les expedicions a l'alta muntanya es programen al detall. Es pensen durant setmanes i mesos. Es planifica el pressupost i també es planifica tot el material que serà necessari. El que no es pot preveure és quina reacció tindrà un mateix quan sorgeixen les dificultats. En Jesús Morales, president de la UEC d'Horta i alpinista amb cinc expedicions a l'esquena, inclosa la que ens explica, ens descriu el seu rescat després d'una crisi en alçada. El respecte al pilot i aconseguir tenir el cap fred en un moment difícil fan possible que puguem parlar amb ell. Tot plegat, va passar en el mateix moment que en Ferran Latorre aconseguia el seu dotzè vuitmil, també al Makalu, de fet tots dos es van creuar allà dalt però el Jesús va haver de tornar. Una decisió difícil perquè vol dir aturar un somni de dos anys. El Jesús arribava a Barcelona viu, però inquiet després d'un rescat de pel·lícula a la muntanya negra. En Latorre aconseguia el cim el 23 de maig, i el Jesús aconseguia tornar a casa bé de salut després de patir una crisi, una situació complicada en alta muntanya com el mateix Ferran també explica en el seu blog.

<http://www.ferranlatorre.com/es/intento-al-makalulha/>

Molts nervis a casa fins que no vas arribar?

Doncs sí. Per sort, una vegada em van evacuar i em van deixar a Katmandú ja em trobava molt millor. Tampoc podia tornar a Barcelona en aquell moment perquè em van recomanar que em punxés Heparina per no fer trombes. Per tant, vaig estar uns dies descansant i vaig poder parlar amb la família. A la UEC d'Horta tothom estava molt espantant perquè fins avui no havia tingut cap tràngol en l'alta muntanya. Ara bé, estic satisfet d'haver sabut gestionar la situació. Quan viatges sol tens

l'antena posada. Has d'estar molt alerta perquè la teva seguretat depèn de tu mateix, de les teves decisions.

Saps què et va passar exactament?

Ningú ho sap perquè fins i tot el meu cardiòleg no relaciona el que em va passar amb les taquicàrdies que vaig patir al camp base del Makalu. Tinc la teoria que va ser per dormir la nit abans en una tenda totalment estanca. Potser no vaig tenir prou oxigen però en aquell moment feia massa fred per no tancar la tenda hermèticament. És sabut que a la nit, en repòs, gastes menys oxigen i malgrat que vaig dormir tranquil i seguit, l'endemà quan em vaig despertar no tenia aire. Vaig sortir de la tenda corrents, vaig caure a terra sense perdre del tot el coneixement. Vaig tenir el que es diu una síncope.

Eres al Camp Base?

Sí, a 5.700 metres d'altitud. Havíem acabat l'aclimatació de 7.000m i el que teníem previst fer era estar-nos un parell de dies al camp base per esperar la finestra de bon temps i fer el cim. (Aquesta finestra encara va trigar 15 dies a arribar. Concretament entre el 20 i el 25 de maig, quan el Ferran Latorre, amb qui el Jesús va compartir experiència, va aconseguir fer el cim del Makalu).

La crisi, la síncope, es va acabar aquí?

No, va anar seguida de tres taquicàrdies, en les següents hores. Em vaig espantar molt i ningú tenia clar què em passava. Has de prendre decisions ràpid i amb el cap fred i vaig demanar oxigen, m'hi vaig passar 24 hores connectat perquè malgrat haver demanat el rescat, en aquell moment el mal temps no permetia que se m'evacués.

El Makalu, la muntanya negra (8.463 metres)

I et vas anar posant encara més nerviós...

Sí, i vaig pensar que volia anar caminant fins al Hillary Camp, a 4.800 metres a sota, a unes 7 hores de distància. Una decisió que m'hauria costat la vida segurament i així m'ho van fer veure uns amics polonesos que em van recomanar que no em mogués del camp base, un trajecte tan llarg m'hauria esgotat i m'hauria pogut congelar.

Vas passar la nit amb oxigen, oi?

Sí, i em vaig estar a la tenda menjador, encara nerviós però acompanyat. La veritat és que tothom em va donar conversa perquè no m'adormís. L'endemà van tornar a trucar a l'helicòpter, alertant que hi havia una persona a punt de morir.

Llavors et van evacuar.

No encara. Vaig haver d'esperar perquè el temps no ho permetia. A més no em podia prendre cap medicament perquè encara no sabia ningú què tenia. Dues hores més tard em van dir que l'helicòpter podia volar. Des de Lukla fins al camp base del Makalu cal passar un coll de 6.300 metres. És un vol complex i amb el temps que feia en aquell moment, podia ser un vol de risc. El xerpa Nicol em va ajudar a preparar-me i posar-me en una llitera.

Pinta que no va ser un gran vol.

Gens ni mica. Van fer un esforç enorme per poder conduir enmig de núvols negres, pujant més amunt del que tocava, fins i tot vam veure el camp base de l'Everest pujant més amunt del 6.800m i sense veure amb claredat pels núvols que ens creuaven. Crec que encara estic tocat del vol que vaig viure. A l'helicòpter hi anava el pilot, el xerpa Nicol, i també una càmera de Discovery Channel que era a Lukla esperant que passessin coses i el que va passar va ser la meva evacuació. Curiosament era una càmera que també era metge. Va ser un vol per recordar. El pilot va haver de fer moltes maniobres per dominar l'aparell i guanyar alçada,

anava fent mitges voltes. Van ser 20 minuts que m'han marcat per tota la vida. De fet, és la primera vegada que em rescaten.

La primera experiència de ser rescatat és de pel·lícula.

La veritat és que sí. Ho he d'agrair especialment a l'agència Seven Summits, del primer xerpa que té els 14 vuitmils, Mingma Sherpa, www.sevensummittreks.com. De fet, fa molt temps que conec el Mingma amb qui he fet sempre les meves expedicions i que ha estat a casa meva a Barcelona. Segurament en situacions així tothom dóna el màxim perquè tens la vida d'una altra persona a les teves mans. Per això mateix tinc un respecte infinit al pilot que em va evacuar perquè també va posar la seva vida en risc per portar-me a l'hospital.

Quan vas arribar a Katmandú encara et trobaves malament?

Allà ja em trobava molt millor, però em van portar a la UCI i em van fer tot tipus de prova: electros, proves d'esforç...i res, no van trobar res. El meu dubte era que l'hospital semblava tenir molt pocs mitjans i jo pensava que alguna cosa no devia estar del tot correcte.

Curiosament la teva expedició té una col·laboració mèdica. Sí, donàvem a conèixer un estudi sobre la trombosi de l'hospital de Sant Pau i el metge que la dirigeix, José Manuel Soria, ens va acompanyar en la primera part del tresc al Makalu. Ell mateix, tampoc arriba a entendre la situació que vaig viure i com es va produir aquella síncope.

Hauries pogut seguir fent el Makalu?

Això no ho saps mai. A Katmandú em trobava bé, l'agència m'hauria tornat a pujar al camp base si ho hagués volgut, però la meva ètica personal em deia que no havia de tornar. Un pilot es va jugar la vida per mi i el meu cos m'havia fet un avís.

Vas mirar quan venia la finestra de bon temps, una vegada ja eres a Catalunya?

I tant que sí. I va ser la finestra que va poder aprofitar el Ferran Latorre, 15 dies més tard. Per tant, crec que vaig fer bé de no arriscar tornant al camp base, una segona crisi podria haver estat fatal.

Tornaràs a fer el Makalu?

D'una banda, crec que ja he fet el Makalu. Per mi, una expedició és tot. No és només el cim. Per a mi fer el Makalu, vol dir tot el temps que dediques a preparar la sortida. Els dos anys pràcticament que he dedicat a somiar i dissenyar la sortida. D'altra banda, estrictament no puc dir que he fet el Makalu perquè no he arribat al cim. Si més no, m'enduc una gran experiència. És una muntanya preciosa, se la coneix com la muntanya negra perquè hi fa molt vent i la part alta queda pelada i fosca,

pràcticament negra. Li he vist el final, perquè he arribat fins als 7.000 metres. Ara mateix m'agradaria acabar però... és un capítol obert.

I després del Makalu, què?

El que m'agradaria és fer els 14 vuitmils. I amb fer vull dir que valoro tot el procés i no només l'acció de fer el cim. Valoro moltíssim les persones que es coneixen durant l'expedició. Per a mi és el més important. He fet grans amics en el trajecte, gent d'altres països. Sempre hi ha la voluntat d'arribar al cim però poso per davant les relacions humanes i el tresc. Per mi això és fer muntanya: compartir, parlar, aprendre dels altres, una mica l'essència també de la Unió Excursionista de Catalunya.

LES ALTRES EXPEDICIONS DEL JESÚS MORALES

La primera expedició a un vuitmil va ser el Dhaulagiri (8.167 metres) l'any 2008. Allà va coincidir amb l'equip complet de "Al filo de la imposible". Va ser l'enamorament de l'Himàlaia, els seus pobles i sobretot la seva gent. Unes expedicions que tenen un preu perquè requereixen dedicar-hi com a mínim 50 dies i un bon pressupost. El Jesús és estalviador i a la seva empresa, TMB, li han donat suport sempre facilitant-li poder gaudir dels dies desitjats quan toca.

El segon vuitmil va ser el Manaslu (8.163 metres). Una muntanya espectacular, molt propera a la frontera amb el Tibet que el Jesús Morales va compartir amb el Carlos Soria. En aquesta ocasió la meteorologia no va ser favorable i va haver de tornar-se'n a pocs metres del cim.

El tercer cim de vuitmil del Jesús és el CIM amb majúscules, el més alt del món, l'Everest (8.847 metres) que va aconseguir el 19 de maig del 2012. Del Nepal va passar al Pakistan on hi ha la serralada del Karakorum amb més de 5 muntanyes per sobre els 8.000 metres. El 2014 s'hi va traslladar per escalar el Broak Peak (8.047 metres). Una ascensió que va fer amb molts amics fins al camp base i en el tram final amb una escalada amb corda fixa complexa però exitosa.

Teniu més detalls de les expedicions del Jesús Morales al seu blog <http://jesusclimber.blogspot.com/es/>

HISTÒRIA DE L'ESCALADA A MONTSERRAT: LES PRIMERES DE LA UEC DURANT L'INICI DE LA POSTGUERRA (1939-1949)

Montserrat, la muntanya lluminosa. Autor: Albert Masó Garcia

Les cròniques que tracten la història de l'escalada a Montserrat estableixen diferents èpoques segons un criteri bàsicament temporal, tot i que també tenen en compte els materials, els objectius i la mentalitat predominant entre els escaladors protagonistes.

La primera d'aquestes èpoques correspon a la de les primeres escalades oficials, la qual coincideix alhora amb el reconeixement de l'escalada a Catalunya com a activitat muntanyenca consolidada. L'esclafit de la guerra civil i el seu tràgic desenllaç acabà amb aquesta primera etapa, mentre que l'inici de la conseqüent i llarga postguerra significà el començament de la segona, coneguda amb el nom de "la vella escola" i que correspon als anys 1939-1949. Tot i que la misèria i la repressió assolaven implacablement el país, aquest període és considerat de renaixement i esplendor muntanyenc, reblert d'escalades èpiques que tenien com a objectiu principal assolir el cim d'agulles verges de tota petjada humana. Algunes de les primeres ascensions a agulles destacades de Montserrat foren protagonitzades per socis de la UEC, tot i que això no ha transcendit tant com altres escalades que han quedat associades intrínsicament a les inicials de certs centres excursionistes o grups especials d'escalada. L'objectiu del present article és rescatar de l'oblit o del desconeixement les primeres que duen impreses les sigles de la UEC i honorar els principals escaladors que les van capitanejar.

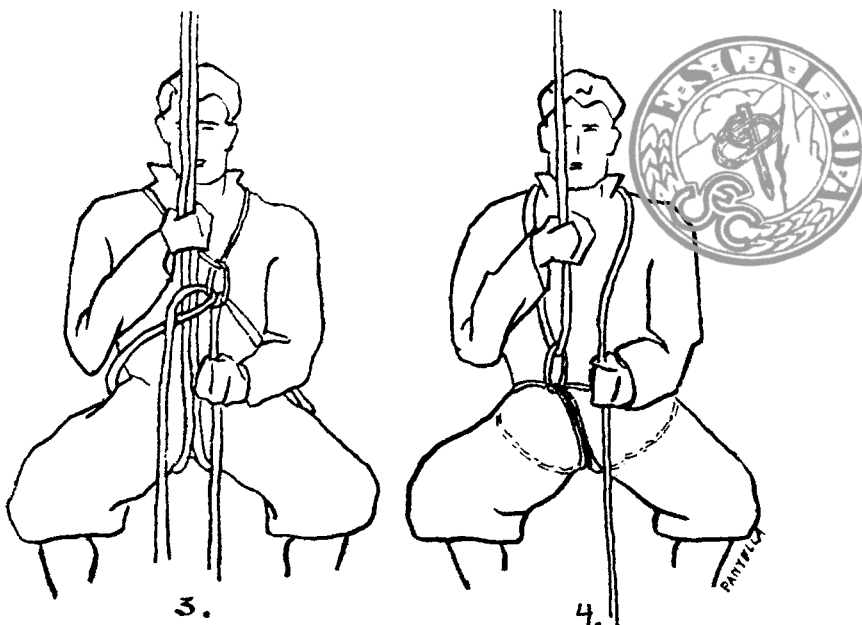
TEXT I FOTOGRAFIES D'ÒSCAR I ALBERT MASÓ GARCIA

L'ÈPOCA DE LES PRIMERES ESCALADES

L'escalada a Catalunya arrelà amb força a principis del segle XX gràcies al coneixement que es tingué de les tècniques i gestes alpines dutes a terme molts anys abans en altres països europeus com França o Alemanya, així com pel contacte que alguns muntanyencs catalans tingueren amb escaladors d'aquests països. Aquesta activitat era contraposada a l'excursionisme català que s'havia practicat fins llavors, de tarannà cultural i científic, ja que la seva finalitat era purament de conquesta, aventura i esforç físic. L'escalada arribà també a la UEC i

s'hi consolidà fermament, tal i com reflecteixen les cròniques de l'època. És de destacar l'ascensió en solitari que en Josep Romeu efectuà l'agost de 1933 al difícil Encantat Petit (Pirineu Occidental Català) mitjançant una nova variant de la seva via normal. També hi ha constància d'escalades l'any 1935 a Sant Llorenç del Munt (el Cavall Bernat, la Castellassa de Can Torras i el Bolet de la Castellassa) i a Montserrat (la Talaia Gran, els Ecos i els Frases). El fort arrelament d'aquesta nova modalitat muntanyenca a la UEC queda palès en la publicació l'any 1935 per part

del seu *Comitè Permanent d'Edicions* del manual d'escalada "L'ús de la corda", una traducció fidedigna d'un original editat per la Secció Bavaresa del Club Alpí Alemany de Munic. Llastimosament, la guerra civil truncà en tots els aspectes l'esdevenir de la vida dels habitants del nostre país i la pràctica de l'escalada a Montserrat també resultà afectada, ja que la gran evolució que estava adquirint amb ascensions a agulles excepcionals com el Cavall Bernat, la Mòmia o el Lloro va quedar frenada en sec. Sortosament, la llavor havia germinat amb força.

LA FIGURA DESTACADA D'EN JOAN PANYELLA RENOM

Acabada la guerra, les entitats excursionistes supervivents van reprendre la seva activitat sota un fort control i minvades de recursos. Els escaladors també van ser víctimes d'aquestes penúries, però gràcies a l'experiència d'alguns excel·lents membres que visqueren l'època de les primeres escalades van poder recomençar ràpidament la seva activitat amb ascensions atrevides i tècnicament complexes per l'època. A la UEC, un d'aquests escaladors va ser el barceloní Joan Panyella Renom (1918-1998), germà del reconegut escalador Jordi Panyella Renom, "Pany". En Joan Panyella, que de vegades signava com a Joan Pi o Pany II, ingressà com a soci de la UEC de Barcelona a finals de l'any 1935. A la circular de desembre del 1937 publicà un article basat en fragments del llibre alemany "Der Bergsteier", el qual venia a ser una ampliació del llibre "L'ús de la corda". El 26-7-1942 acompanyà el seu germà Jordi i altres membres històrics del GAM del CMB i del CADE del CEC en la primera ascensió de l'extraordinària Porra dels Flautats, una de les agulles més difícils i característiques de la muntanya santa. Després d'aquesta important primera, protagonitzà escalades a agulles verges esquerpes i complicades com l'esvelta Punxa dels Flautats (veïna de la Porra), l'encimbellada i característica agulla del Germà Paulí o la curta però difícil agulla dels Retornats. Però de les seves primeres, n'hi ha dues que destaquen per sobre de totes i que ascendí l'any 1943 acompanyat per l'Enric To-

Joan Panyella Renom, al centre de la imatge, protagonista de primeres escalades memorables a Montserrat. Font: col·lecció família Panyella Renom

Història de l'escalada a Montserrat: Les primeres de la uec durant l'inici de la postguerra (1939-1949)

rres Samitier. La primera d'elles va ser la llegendària Cadireta d'Agulles, la qual assoliren mitjançant l'ús d'un tronc com a espectacular pont entre la cinglera i la balmada agulla. La segona, juntament amb en J.A. Abenza, va ser la complexa i difícil agulla de la Creu, la qual havia estat intentada anteriorment i de manera infructuosa per diverses cordades i que ascendiren mitjançant un rocamblesc i complicat itinerari. L'any 1945, juntament amb l'Enric Torres, va rebre la medalla "mèrit UEC" de l'any 1944, atorgada per la delegació de la UEC de Barcelona als escaladors amb un major nombre d'ascensions de primer ordre efectuades durant la temporada anterior. L'allargada ombra del seu germà Jordi ha deixat en segon pla les gestes que en Joan protagonitzà a Montserrat, i és per això que cal reivindicar la seva figura i la dificultat de les primeres ascensions que realitzà durant el curt però intens període de poc més d'un any (1942-1943).

La Cadireta d'Agulles, ascendida per primer cop amb atreviment i enginy per Joan Panyella i Enric Torres l'any 1943

RÀFOLS i RABAL, ELS PRIMERS A PETJAR LA TEMUDA CAPUTXA

L'any 1942, un fet tràgic sotragà el món de l'escalada catalana. El 26-7-1942, el mateix dia que en Joan Panyella i companys ascendiren per primer cop la Porra, el barceloní Vicenç Barbé Lledós perdé la vida mentre realitzava la segona temptativa d'ascensió a l'agulla anomenada la Caputxa. La joveventut (25 anys) i la popularitat de què gaudia aquest escalador (pertanyia al CEG, CMB i CEC) convertí el luctuós succés en una gran tragèdia, omplint de sentides cròniques els butlletins de l'època i envoltant la temible agulla d'una aurèola mítica, magnificada amb la col·locació al seu peu d'una creu d'homenatge i el posterior bateig amb el nom d'agulla Vicenç Barbé. Ens podem imaginar el que pot suposar anar a intentar l'ascensió d'un monòlit on ha succeït una tragèdia tan recent i dolorosa. Doncs aquest obstacle psicològic va ser superat el dia 10-7-1943 per la cordada de la UEC formada pels escaladors Antoni Ràfols i Enric Rabal, els quals ascendiren per primera vegada l'esquerpa, difícil, exposada i sostinguda via normal de la Caputxa, una agulla que ha esdevingut un símbol de l'escalada clàssica dels pioners a Montserrat. En Ràfols va ser president de la secció d'escalada de la UEC de Bar-

Escalador al cim de la mítica Caputxa.
Els primers a gaudir-lo van ser Antoni Ràfols i Enric Rabal

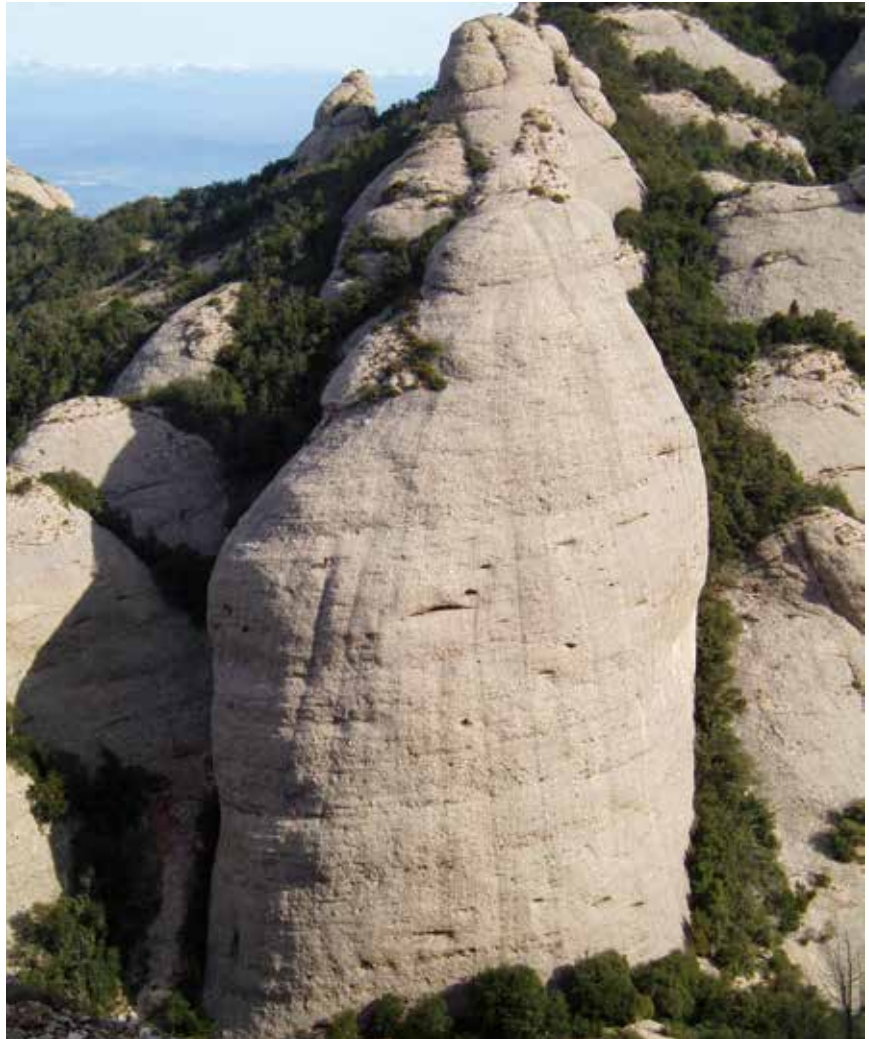
celona i participà juntament amb en Joan Panyella, Gunther Oistrach i M. Bertran en la primera ascensió al Cavall Bernat de Montserrat per part de membres de la UEC el dia 20-9-1942. També el trobem en la tercera ascensió a la segona agulla o agulla Baixa de la Creu juntament amb en

Joan Panyella el 8-11-1942, així com en la meritòria tercera ascensió de la Boleta del Portell Estret juntament amb en Rabal, P. Folch i Josep Castell el 23-5-1943. Per la seva part, en Rabal va participar també en repeticions de mèrit i col·laborà en la confecció juntament amb Joan Panyella,

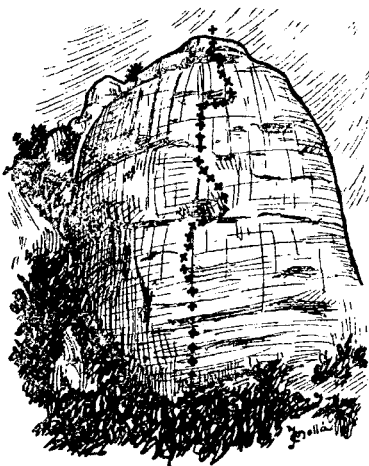
V. Bertolín i Joan Vilaseca d'un excepcional estand de recull d'escalades de la UEC en l'exposició regional d'escalada organitzada pel centre excursionista "Els Blaus" l'octubre de 1944, on apareixen dibuixades les primeres de la UEC efectuades a Montserrat fins llavors.

PRIMERES ASCENSIONS ALS FRARES ENCANTATS i ALS ECOS

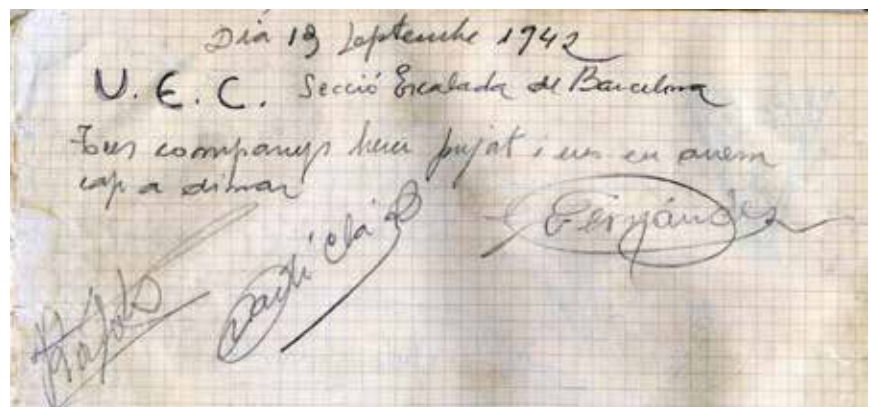
En la regió dels Freres Encantats, els escaladors Josep Grifoll Caminal, Joaquim Botey Segura, Agustí Trullols Delort i Josep Garriga Gibert, pertanyents a la UEC de Sants i al GEDE del CEG, van ascendir per primera vegada l'esquerpa Patata el dia 30-6-1946, sembla ser que amb l'ajut d'un tronc per superar els primers metres d'escalada. Una setmana després, el 7-7-1946, van repetir l'ascensió a aquesta agulla i des del seu cim descendiren fins a la bretxa que separa la Patata d'una esvelta agulla anomenada el Tub, a la qual van fer també la primera ascensió. El mateix jorn, aquesta fructífera cordada, molt activa durant la dècada dels 1940, realitzà la sisena ascensió del proper i difícil Dit. A la mateixa regió i a prop del Pas de Príncep, en Joaquim Xalmet Ardegas i l'històric escalador Josep Estorach Pons, ambdós de la UEC i del GEDE del CEG, ascendiren per primer cop el simpàtic però complicat Bitllet el dia 18-7-1947. La jornada següent, els dos protagonistes canviaren la regió dels Freres per la dels Ecos i el Bitllet per l'agulla de la Tempestat, i acompanyats d'en Francesc Esquerda Alsina realitzaren la primera ascensió a aquesta gran agulla, veïna del magnífic Faraó, sota l'amenaça d'una impressionant tempesta de llamps i trons i amb en Xalmet encapçalant valentament tota la llarga i dificultosa escalada.

L'ample vessant sud de la Panxa del Bisbe, on Josep Maria Balcells encapçalà l'obertura de la mítica via "pel davant"

Croquis original de la via "pel davant" de la Panxa del Bisbe. Font: circular de la UEC d'octubre del 1948

Escrit amb la signatura d'Antoni Ràfols (primera per l'esquerra) i companys trobat en un llibre de registre del Cavall Bernat de la Vall de Sant Llorenç del Munt i l'Obac. Font: Arxiu-Biblioteca del Centre Excursionista de Terrassa

Història de l'escalada a Montserrat: Les primeres de la uec durant l'inici de la postguerra (1939-1949)

NO TOT EREN AGULLES VERGES: TAMBÉ S'OBRIEN VIES NOVES!

En aquests anys de conquesta d'agulles verges no era molt habitual l'obertura de noves vies d'escalada com a alternativa a les vies normals existents, a excepció dels casos en què s'obrien pensant que era el primer cop que s'ascendia una agulla. Tot i així, se n'obrien, i amb alguns membres de la UEC com a protagonistes. Un d'ells va ser l'actiu escalador Josep Castell Sabater, pertanyent també al GAM del CMB i al CEP, i condecorat amb la medalla "mèrit UEC" de l'any 1945. A part de protagonitzar repeticions molt meritòries, consta que va obrir un parell de noves rutes. Una d'elles va ser per una canal de la cara sud-est de la Gepa del Camell (se suposa que de Sant Jeroni) juntament amb J. Valls el dia 12-10-1945, mentre que l'altra l'obrí el dia 17-6-1945 per la cara nord-oest de l'agulla anomenada l'Antipàtica, més coneguda per la Panxa del Bisbe. Aquesta ruta no ha transcendit més enllà de la circular de la UEC on apareix i, per tant, és de dubtosa o inaudita existència per la dificultat que presenta l'esmentada paret i la presència en aquest vessant de la via normal, escalada l'any 1944. El que sí que es tractà d'una nova via reconeguda i transcendent fou la que en Josep Maria Balcells obrí com a primer de corda i acompanyat pels membres del CADE del CEC Xavier Sirera i Jaume Pla el dia 29-8-1948 a la cara oest d'aquesta agulla i que es coneix amb el nom de "via pel davant". Ruta psicològica i difícil d'assegurar, havia estat objecte de diversos intents infructuosos fins que en Balcells, amb sang freda i cercant estratègicament els passos més lògics, obrí amb mestria aquest itinerari donant lloc a una de les escalades més respectades de tot Montserrat durant dècades. Per acabar el recull de vies, esmentarem la que en R. Millet i J. Vasell van obrir a la cara nord-est de la Campana el dia 16-10-1949. Es tracta d'un altre itinerari misteriós que per ubicació coincideix amb la via ràppel de la Campana, de la qual mai se n'ha sabut la data ni l'aperturista.

La dècada dels 1940 acabà i amb ella aquesta època daurada de primeres ascensions, però sortosament en seguiren d'altres amb les seves particularitats i protagonistes. Capítols de la història de l'escalada catalana que val la pena recordar i analitzar per conèixer millor els orígens i l'evolució d'aquesta activitat que és més que un esport.

La complexa i difícil agulla de la Creu

Escalant als Flautats (via Aleix de la Punxa), escenari de tres primeres de renom que duen el segell de la UEC

LLISTAT DE PRIMERES A AGULLES DE MONTSERRAT PROTAGONITZADES PER MEMBRES DE LA UEC DURANT L'INICI DE LA POSTGUERRA (1939-1949)

1. **La Porra**, per Joan Panyella, Jordi Panyella, Jordi Farrera i Raimon Estrems el 26-7-1942.
2. **El Flautat Petit** (suposadament la Cara de la Vella), per M.Jou, Gunther Oistrach i V.Bertolín el 30-8-1942.
3. **El Sereno**, per Joan Panyella, M.Jou, Gunther Oistrach i M.Bertran l'11-10-1942.
4. **La Punxa** (o Segon Flautat), per Joan Panyella, M.Jou, Gunther Oistrach i M.Bertran el 12-10-1942.
5. **L'agulla del Germà Paulí** (o agulla de la Cova o dels Badocs), per Joan Panyella i Joan Vilaseca l'11-4-1943.
6. **L'agulla dels Retornats**, per Joan Panyella i Enric Torres el maig de 1943.
7. **La Cadireta**, per Joan Panyella i Enric Torres el 27-6-1943.
8. **La Caputxa** (o agulla Vicenç Barbé), per Antoni Ràfols i Enric Rabal el 10-7-1943.
9. **L'agulla de la Creu**, per Joan Panyella, Enric Torres i J.A. Abenza l'11-7-1943.
10. **La Patata**, per Josep Grifoll, Joaquim Botey, Agustí Trullols i Josep Garriga el 30-6-1946.
11. **El Tub**, per Josep Grifoll, Joaquim Botey, Agustí Trullols i Josep Garriga el 7-7-1946.
12. **El Bitllot**, per Joaquim Xalmet i Josep Estorach el 18-7-1947.
13. **Agulla de la Tempestat**, per Joaquim Xalmet, Josep Estorach i Francesc Esquerda el 19-7-1947.

Escrit firmat per Joan Panyella i Enric Torres trobat en un llibre de registre del Cavall Bernat de Sant Llorenç del Munt i l'Obac. Font: Arxiu-Biblioteca del Centre Excursionista de Terrassa

Història de l'escalada a Montserrat: Les primeres de la uec durant l'inici de la postguerra (1939-1949)

Imatge de l'estand de recull d'escalades de la UEC presentat per l'entitat en l'exposició regional d'escalada organitzada pel centre excursionista "Els Blaus" l'octubre de 1944. Font: circular de la UEC de novembre del 1944

Escrit amb la signatura de Josep Castell trobat en un llibre de registre del Cavall Bernat de la Vall de Sant Llorenç del Munt i l'Obac. Font: Arxiu-Biblioteca del Centre Excursionista de Terrassa

SIGLES D'ENTITATS i GRUPS ESPECIALS D'ESCALADA ORDENADES ALFABÈTICAMENT

CADE: Centre Acadèmic d'Escalada (del Centre Excursionista de Catalunya).
CEC: Centre Excursionista de Catalunya.
CEG: Club Excursionista de Gràcia.
CEP: Centre Excursionista Pirenaic.
CMB: Club Muntanyenc Barcelonès.
GAM: Grup d'Alta Muntanya (del Club Muntanyenc Barcelonès).
GEDE: Grup Especial d'Escalada (del Club Excursionista de Gràcia).
UEC: Unió Excursionista de Catalunya.

AGRAÏMENTS

- Enric Ximenis (Arxiu Bibliogràfic i Excursionista de la UEC de Barcelona).
- Vicenç Giménez (Arxiu Bibliogràfic i Excursionista de la UEC de Gràcia).
- Joan Pérez Ventayol (Arxiu-Biblioteca del Centre Excursionista de Terrassa).
- Jaume Panyella Renom.

BIBLIOGRAFIA

1942-1992. *50 anys del CADE*. Coordinat per Jaume Bonaventura i Ivars. Diversos autors. Editat per Editorial Montblanc-Martín. Barcelona, octubre de 1993.

50 anys d'escalades 1941-1991 (Grup Especial d'Escalada del Club Excursionista de Gràcia). Diversos autors. Autoeditat pel Club Excursionista de Gràcia. Barcelona, any 1998.

Circulars de la Unió Excursionista de Catalunya (anys 1936-1949).

Revista digital *El Muntanyenc*, del CMSC. Article "Joan Panyella Renom (1918-1998). El "Pany" que va emigrar". Autor: Òscar Masó Garcia. Publicat el 12-1-2016.

Enciclopèdia de l'Excursionisme. Volum I. (1876-1939). Josep Iglésies i Fort. Rafael Dalmau, Editor. Barcelona, any 1964.

Història de l'escalada a Montserrat. Josep Fatjó i Gené. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Col·lecció Cavall Bernat, nº 49. Barcelona, any 2005.

Història social de l'excursionisme català. Dels orígens a 1936. Francesc Roma i Casanovas. Oikos-Tau. Any 1996.

L'ús de la corda. Editat per la Secció Bavaresa del Club Alpí Alemany (Munic). Edició catalana a càrrec de la Unió Excursionista de Catalunya. Traducció de Francesc X. Riu i revisió i notes de Josep Romeu de la UEC. Segona edició desembre del 1935.

Montserrat pam a pam (Operació Montserrat). Josep Barberà i Suqué. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Col·lecció Cavall Bernat. Volum nº 5. Barcelona, novembre de 1977.

Unió Excursionista de Catalunya Agrupació

Presentem: **.R xarxa de refugis UEC** i oferim:

una estada gratuïta si fas, com a mínim, una 1/2 pensió a cada un dels nostres refugis guardats

Refugi del Caro
Alfara de Carles
(Baix Ebre)

www.refugiueccaro.com

Mas del Tronc
Serra de Rubió
(Anoia)

<https://masdeltronc.wordpress.com>

Xalet i refugi de La Molina
La Molina
(Cerdanya)

www.xaletuec.com

Refugi de Puigcercós
Cobert de Puigcercós
(Ripollès)

www.refugi.contacontes.cat

Refugi de Rebot
Bagà
(Berguedà)

www.refugirebot.cat

També pots gaudir dels nostres refugis no guardats

Refugi Cinquantenari
Llac de Baborte
(Pallars Sobirà)

Refugi Gràcia
Llac d'Airoto
(Pallars Sobirà)

Refugi Les Clotes
Horta de Sant Joan
(Terra Alta)

Refugi Mataró
Vall de Gerber
(Pallars Sobirà)

Caseta del Garraf
Caseta de bany amb
reserva prèvia
Platja del Garraf
(Garraf)

Informació a:

www.uec.cat

APUNTS D'UNA TRAVESSA PER TURQUIA PEL LYCIAN WAY - LIKYA YOLU

En aquest article acompanyem en Joaquim i el Dominique de ruta per Turquia. Es tracta d'una ruta dura perquè es realitza l'agost de 2010 en un terreny exigent i en un país vastíssim amb un clima especialment dur a l'estiu. Ens endinsem en la psicologia del peregrí, a través del diari d'un caminaire. Patirem i sentirem amb ells. Recorrerem runes romanes dormint en mesquites. Els acompanyem

TEXT DE JOAQUIM ALABARCE DORDA I FOTOGRAFIES DE DOMINIQUE LEFOL

En Dominique de nacionalitat francesa i habitant de París i jo mateix, en Joaquim de Mataró, ens trobem cada any a finals de juliol per fer realitat una de les passions que tenim i que no és altra que fer grans recorreguts. Ens vam conèixer l'any 2005. Tots dos fèiem el camí francès, i vam coincidir a l'alberg de Viana, l'endemà es vam retrobar pel camí i des deleshores, ja mai més ens hem separat. Deu anys després ens hem convertit en peregrins professionals, o dit d'una altra manera autosuficients, carregats amb una motxilla de 38-40 litres, portem tot el necessari per no dependre de ningú, la motxilla sol rondar els 10 quilos (sense menjar i aigua), augmentant un quilo més en cas de carregar tenda ultralleugera. Caminar en tàndem és molt important, tenir la força mental i física, molt anivellades, tenir els mateixos objectius, i saber afluixar quan cal. Quan es vam conèixer pràcticament ens enteníem amb signes,

però deu anys després, ja ens entenem amb una sola mirada.

Sempre ens ha agradat ser autosuficient, no saber on dormireu el dia següent, no planificar l'etapa, la improvisació, i les alternatives són una constant en les nostres rutes. L'any 2010 ens vam decidir anar a Lícia (Turquia), l'any anterior havíem viscut l'experiència de travessar de sud a nord Islàndia, la terra del gel i del foc, la qual cosa es va convertir en un aprenentatge molt valuós per futurs reptes, per primera vegada no superàvem la mitja de 40 km diaris, el fred ens havia vençut. El repte per l'any següent el vam trobar per casualitat navegant per Internet, saltant d'un enllaç cap a un altre, vaig anar a parar al blog de la creadora del camí de Lycia (509 km), l'anglesa Kate Klow, la ruta va ser marcada l'any 1999, i actualment disposa d'una guia. Cinc anys després es va obrir el Saint Paul Trail també de 500 km. De seguida em va cridar

l'atenció, i mentre planificàvem el viatge a Islàndia, li vaig proposar al meu amic per a l'any següent fer aquestes dues rutes, la seva aprovació no va trigar a arribar.

Aquesta vegada el meu amic parisenc es va desplaçar a Barcelona. D'aquí vam volar cap a Antalya, fent transbord a Zurich, arribant a la capital de Lycia a les 22.25 hora local. Aquella nit vam dormir a l'otogar (estació d'autobusos), l'endemà vam comprar bitllets per Fethiye, arribant a Ovacik amb un domus (bus petit) on s'inicia oficialment la ruta del Lycian Way.

L'objectiu era completar els dos camins, la suma dels dos superava per poc els 1.000 km, una empresa ja realitzada el 2008 en la via de la Plata. Però aquesta vegada va ser el terrible şıçak turc (calor), qui ens va impedir completar del tot la fita. Només es va completar el Lycian Way i 5 dies de Saint Paul Trail.

Etapas:							
LYCIAN WAY							
Etapas	Data	Sortida	Arribada	Quilòmetres	Mitjana diària	Climatologia	On dormim
Ovacik- Kabak	30/08/2010	12:31	20:00	18,3	18,3	molta calor	Bivac
Kabak- Gavuragili	31/10/2010	5:55	20:15	32,5	25,4	molta calor	Bivac
Gavuragili- üzümlü	01/08/2010	6:21	18:50	28,3	26,36	molta calor	Bivac
üzümlü- Berzigan	02/08/2010	6:30	20:30	23,3	25,6	molta calor	Bivac
Berzigan- Dereköy	03/08/2010	6:38	20:30	35,1	27,5	molta calor	Vivac
Dereköy-Liman Agzu	04/08/2010	7:21	19:30	25,9	27,23	molta calor	Bivac
Liman Agzu- Purple House	05/08/2010	7:50	20:00	25,2	26,94	molta calor	bungalow
Purple House- Demre	06/08/2010	7:50	19:45	33	27,7	calor	Hotel
Demre- Alakilise	07/08/2010	6:50	17:10	20,2	26,86	molta calor	Bivac
Alakilise-Fenike	08/08/2010	6:34	18:00	29,2	27,1	molta calor	Hotel
Fenike-Adrasan	09/08/2010	7:04	18:30	42,8	29,43	calor	Hotel
Adrasan- Tekirova	10/08/2010	7:15	19:30	38,1	29,32	calor	Pensió
Tekirova- Gedelme	11/08/2010	7:15	18:00	30,6	29,42	calor	Pensió
Gedelme- Hsarçandır	12/08/2010	6:55	15:00	26,2	29,19	calor	Pensió
SAINT PAUL TRAIL							
Aspendos- Bucak	13/08/2010	13:00	18:10	15,4	15,4	molta calor	Bivac
Bucak- Akbas	14/08/2010	7:24	15:00	20,6	16,5	molta calor	casa bar
Akbas- Aspendos	15/08/2010	8:30	16:00	29,6		calor	
Asku- Leylek Da	15/08/2010	17:30	19:00	7	24,2	calor	Bivac
Leylek Da- Gülolak	16/08/2010	7:24	18:00	20	23,15	molta calor	Mezquita
Gülolak- Gebiz	17/06/2010	8:15	14:00	15,4	21,6	molta calor	Pensió
				516,7			

1 Etapa Ovacik-Kabak 18,3 km

Ens fem les tradicionals fotos de sortida, tot començar ens trobem la primera cisterna, i ens fa il·lusió omplir les *camelback*. L'etapa és des d'un principi duríssima per la calor i el desnivell, en Dominique comença malament per culpa de la calor i també perquè la nit anterior només hem dormit dues hores i malament. A les 18h hem parat a sopar en un poble, després hem continuat fins a les 20h, durant el dia ens sua tot el cos. Dormim fent bivac a 3km de Kabak

2 Etapa Kabak-Gavuragili 32,5 km

Hem començat amb fortes pujades, en arribar a dalt, ens hem topat amb una dona que ens oferia *çay* (té) i hem parat, hem omplert les *camelback*, i després de fer-nos una foto amb la senyora i el seu fill li hem pagat el que ens ha demanat 8 TL. Després ens ha vingut una baixada forta. Dormim fent bivac. Tres butllofes.

Apunts d'una travessa per Turquia pel Lycian Way - Likya Yolu

3 Etapa Gavuragili-üzümlü 28,3 km

Durant tot el dia fins i tot a les 7 del matí ens aclapara una forta calor, descansem més que caminen, no tenim un bon dia cap dels dos, ens banyem en un riu. A la tarda en Dominique té una crisi i jo tres butllofes.

4 Etapa üzümlü- Berzigan 23,3 km

Parem a esmorzar en un restaurant, més endavant ens banyem en un riu. Fa molta calor hem de parar en un *market*, perquè en Dominique necessita dormir una estona. Després comencem a pujar una muntanya amb desnivell fort i camí tècnic, en la forta pujada en Dominique es queda endarrerit, quan arribo dalt l'espero, però triga dues hores a arribar, quan arriba em diu que no és troba bé, que ha vomitat i que li sembla que té símptomes de malària, n'havia patit quan vivia a la Costa d'Ivori. Després d'un petit descans, continuem caminant fins a trobar un poble que hi ha *market*, on sopem, abans un senyor ens ha donat aigua fresca. Dormim fent bivac. En el *market* ens cobren a ull sense sumar els imports.

5 Etapa Berzigan-Dereköy 35,1km

Hem caminat tot el dia sense saber on anàvem, hem perdut els senyals i hem fet alternatives, en un poble hem preguntat i un senyor s'ha ofert a acompanyar-nos per trobar la direcció on volíem anar. Ha caminat 3 quilòmetres amb nosaltres, després hem trobat un riu i ens hem volgut banyar, ell també ho ha fet, però ens ha deixat i s'ha acomiadat perquè ha vist que nosaltres ens allargàvem massa. Hem continuat caminant i hem anat a parar a la casa de l'home que ens havia acompanyat, i la seva dona ens ha convidat a una beguda típica del país feta per ella mateixa, ens hem fet fotos i m'han donat la seva adreça perquè els les envii. Després hem continuat caminant, baixant una muntanya i hem anat a parar en un riu sec, però hi havia una zona amb aigua i ens hem tornat a banyar, després per no pujar la muntanya, li he dit al Dominique que podíem caminar seguint el riu sec i així ho hem fet, però cada vegada el riu s'anava complicant més i hem hagut de salvar molts obstacles grimpant i desgrimpant, hem entrat en una gorja amb parets molts altes on feia molta calor i no corria l'aire, només hi havia dues opcions,

tornar enrere o continuar endavant. Seguim endavant i arribem en un punt que no podem seguir, perquè hi ha aigua i es mullarien les motxilles. Parem, en Dominique sense la motxilla marxa a explorar el terreny, triga 40 minuts a tornar, l'espera se'm fa llarga perquè entre la calor que fa i el que costa respirar no estic còmode. Quan arriba diu que veu factible continuar i així ho fem. Primer baixa en Dominique, després jo li passo la seva motxilla, se la posa al cap i entra al riu i va trepitjant on sap que hi ha roques per no enfonsar-se i arriba en el punt mig dels 20 metres que s'han de fer on hi ha una roca i deixa la motxilla, nedant dona la volta a la roca i torna a agafar la motxilla i la porta cap l'altra cantó, torna a venir i repetim operació, necessitem fer cinc viatges. Quan hem acabat de transportar tot l'equipatge baixo jo i travesso. En Dominique em diu on he de trepitjar per no enfonsar-me. Un cop passat l'obstacle, continuem i al cap d'una hora i mitja ens trobem l'últim obstacle insuperable, hi ha un desnivell molt gran per poder saltar, ens desanimem, deixem tots dos les motxilles i ell per un cantó i jo per l'altre busquem si hi ha una possible sortida. Ara érem en un punt de la gorja que s'hi podia accedir per les seves parets. En Dominique troba una via de sortida, però s'ha de desgrimpant i amb el pes de

les motxilles es fa més difícil, amb molta precaució ho fem. Un cop superat l'últim obstacle deixem el riu perquè per un dels laterals hi ha un estret corriol i el seguim. Es fa interminable, molt tècnic, amb vegetació molt agressiva, en Dominique va molt esgotat, però finalment arribem al poble on dormirem en una mesquita. Jo només arribar, en relaxar-me de tanta pressió que hem suportat, m'ha vingut un fort cansament, obligant-me a estirar-me. Un cop recuperat m'adormo de seguida.

6 Etapa Dereköy-Liman Agzu. 25,9 km

M'he aixecat fluix de forces i amb males sensacions, ahir no vam sopar perquè el poble no tenia res. He agafat una mica de raïm que hi havia en el pati de la mesquita. Només comença l'etapa ens trobem una forta pujada de 8km, em costa moltíssim, m'he recuperat quan en una casa ens han convidat a çay i a menjar una mica, ens hem fet fotos i també m'han demanat que els les enviï. Després hem continuat i hem parat en una pensió a fer unes coca-coles. L'amo era turc però vivia a Berlin i parlava un perfecte alemany. Avui ha fet calor fins a les 17h a partir d'aquí s'ha fet suportable. Ens hem banyat al mar.

7 Etapa Liman Agzu-Purple House 25,2 km

La nit passada hem dormit molt malament, al matí ens hem trobat en una pensió un francès de París que estava fent el Lycian Way però només cinc dies. M'he banyat al mar, després m'he dutxat i afaitat, i finalment hem esmorzat tots tres. Després cadascú ha seguit el seu camí i ja no l'hem vist més. Feia molta calor i molta pujada i hem passat moltes dificultats. En un poble hem comprat tomàquets i raïm a un senyor que tenia una parada de fruites, però no ha volgut cobrar-nos. Després a les 18h hem fet una baixada molt llarga i tècnica caminant a un ritme elevat. Aquesta nit dormim en un bungalow, ens fan el sopar a la brasa, filets de pollastre, amb amanida turca, arròs, etc. A la nit jo he dormit al sostre del bungalow mirant les estrelles. Abans de quedar-me adormit he vist un cometa o una estrella fugaç increïble, amb una cua molt llarga i gruixuda, no havia vist mai res igual, ha estat una experiència fantàstica, des d'on era també veia els vaixells turístics que estaven fent una festa i no em deixaven dormir. Ens cobren dormir, esmorzar i sopar 100 TL tots dos.

8 etapa Purple House-Demre. 33 km

Abans de sortir hem esmorzat, ens hem fet fotos amb el propietari. Durant el dia ens hem banyat diverses vegades i hem fet una alternativa per anar a Demre per carretera, dormim en un hotel que ens costa 55TL els dos. Quan anava al caixer a treure diners m'he adonat que havia perdut les targetes i ràpidament he trucat a casa per anul·lar-les. Després de trobar l'hotel hem sortit a sopar i per primera vegada he tastat la sopa turca.

9 etapa Demre- Alakilise 20,2km

Avui tot el dia sense ganes de caminar, al matí ens ha seguit durant 10km un gos, el recorregut ha estat dur pel desnivell i la calor.

10 etapa Alakilise- Finike 29,2 km

Avui hem acumulat un desnivell de 880 metres, una família ens ha donat pa que ells mateixos es fan i sembla com la massa d'una pizza però molt més prima. Quan hem tornat a entrar al camí un nen ens ha vingut avisar que ens estàvem equivocant i hem hagut de recular una miqueta, ens han donat aigua fresca per omplir les *camelbacks*. Dormim en un hotel 60TL els dos i després ens anem a celebrar el sant d'en Dominique. Em surt una butllofa al taló.

Apunts d'una travessa per Turquia pel Lycian Way - Likya Yolu

11 Etapa Finike Adrasan 42,8 km

Quan hem començat la marxa d'avui, per fi durant 10km hem pogut caminar per un lloc pla. Anàvem a un ritme de 5,3 l'hora. A la primera parada, que ha estat en un *market*, m'he begut un suc d'un litre de cop, res anormal ja ho havia fet altres vegades i hem reprès la marxa i ens hem topat amb una *çesme* (font) d'aigua freda i he begut quatre gots d'aigua freda, i hem tornat a reprendre la marxa, però al cap d'un temps se m'ha remogut la panxa i m'ha agafat diarrea, a partir d'aquí no he caminat gens bé i se m'ha fet l'etapa dura. Dormim i sopem en un hotel.

12 Etapa Andrasan-Tekirova 38,1km

Avui durant la marxa hem travessat una ciutat antiga Olympos i després ens hem banyat al mar. En Dominique ha hagut de prendre una pastilla perquè tenia molèsties

al peu. Dormim en una pensió. Dues butllofes.

13 Etapa Tekirova-Gedelme 30,6 km

Avui fins a les 13h he caminat sense ganes, però en una parada d'un *market* m'he begut dos Nestea d'un litre i m'he reanimat i hem començat una forta pujada per carretera. Hem passat pel costat d'un riu i un pont romà, hem pujat uns 12 quilòmetres i encara no s'havia acabat la carretera, hem trobat un poble amb *market* i pensió i hem decidit dormir aquí. Ens costarà 45TL per persona dormir i sopar. Avui tinc irritació de l'engonal.

14 Etapa Gedelme-Hisarçandır 26,2 km

Hem continuat pujant per la carretera a un bon ritme a 5,1 km l'hora, després

d'uns 10 quilòmetres s'ha acabat la pujada, parem en un restaurant, en un principi a fer una Coca-Cola però finalment hi hem esmorzat 18TL per cap. Després tot baixada fins al final del Lycian Way, fent una parada en un bar de poble per veure més Coca-Cola.

Després d'haver acabat el camí hem descansat una mica a la mesquita i m'he començat a moure per preguntar com podíem arribar a Antalya i un noi m'ha dit que féssim autoestop i així ho hem fet. El primer cotxe que ha passat ens ha recollit, primer ens deia que ens portaria només fins al seu poble que no anava Antalya, però finalment ens ha deixat a l'entrada d'Antalya. Li hem donat 10TL de propina. Després hem caminat una mica fins a una parada d'autobús, n'hem agafat un que ens ha portat a una parada per agafar-ne un que ens porti a l'*otogar*. Tot això ho hem pogut fer perquè ens ho ha explicat una dona. Arribem a l'estació i de seguida agafem un autobús cap a Aspendos on volem començar el Saint Paul Trail. Un cop estem arribant a Serik a 10km d'Aspendos el noi que cobra en el *dolmuş* (autobús) ens ha dit si volíem anar amb taxi que valia 20 euros els dos i li hem dit que no, ha tornat a venir i ens ha dit que s'havia equivocat volia dir 10TL els dos. Hem acceptat, l'autobús s'ha buidat i només quedàvem nosaltres, el xofer i el noi. El fill del xofer ens han portat a casa seva on tenien un cotxe particular i el noi ens ha portat a Aspendos. El Dominique li demanava per un caixer i el noi li ha dit que en Aspendos n'hi havia. Ens ha deixat a Aspendos i li ha demanat al Dominique 10TL més i se n'ha anat. A a Aspendos no hi havia caixer i ja no teníem diners en metàl·lic, ens hem sentit estafats. Hem decidit tornar a peu a Serik uns 10km. Quan quedaven uns 3km per arribar un noi amb una

moto s'ha ofert a portar-nos els dos amb les respectives motxilles, ens hem posat a riure i hem continuat caminant. Ha passat un *dolmus* i ens ha tocat el clàxon i li he fet senyal perquè pares i li he preguntat si ens podia dur a Serik. Érem en la nacional, i ens ha deixat al centre. Ens ha costat 2TL per cap. Anem a un caixer, després a sopar i més tard busquem un hotel a la nacional i després de caminar 1,5 km en trobem un. Ens costarà 90TL tots dos, després de demanar si podien abaixar el preu.

Agafem un *dolmus* fins a Aspendos i visitem les ruïnes i el teatre.

Aspendos –Bucak 15,4km

Caminem direcció a l'aqüeducte romà, parem en un *market* a veure i a dormir una mica, fa molta calor, després continuem i ens banyem en un riu, en arribar a Bucak dormim a les escales d'un col·legi, li demano diners al Dominique per veure si algú del poble em ven una síndria que havia vist, me la regalen, aquella nit sopem síndria..

Bucak-Akbas 20,6km

Quan arribem Akbas hi ha un *market* especial (pobre, deixat), quan arriba el propietari ens serveix begudes i després amb

esforç li faig entendre que tenim gana i ens prepara un esmorzar típic de Turquia. Després continuem cap a la gran muntanya però ens perdem i decidim tornar al poble perquè fa massa calor, abans ens havien donat quatre litres d'aigua freda. Tornem al *market* i passem tota la tarda allà. L'amo ens diu si volem quedar-nos a dormir i ens hi quedem, a dalt del *market* té un llit i una estora i allà és on dormirem, al vespre la seva dona ens prepara sopar. Ens costa tot 75TL els dos.

Akbas- Aspendos 29,6 km

Asku- Leylek Da 7km

Tornem a Aspendos a peu, parem al riu a banyar-nos hi ha un *market* i després al mateix *market* de l'altra dia, ens despatxa un home, l'altra vegada ho va fer la seva dona i ens cobra 3,5TL per una cola quan la seva dona el dia abans ho havia fet per 1,5tl ens sentim estafats una altra vegada. Li dic que és molt car i em diu, amb signes, que la seva dona estava boja. Acabem la cola i marxem enfadats. Arribem a Aspendos i mentre esperem el *dolmus* anem al *market* i ens volen tornar a estafar, però aquesta vegada no ens enreden i els paguem el que nosaltres creiem que és just. Tinc diarrea en aquell mateix mo-

ment i fins i tot mal estar. Arriba el *dolmus* fins a Serik i allà n'agafem un altre fins a Asku. Un cop a Asku caminem fins a Perge on visitem l'estadi antic. volíem dormir-hi, però després hem vist que podíem quedar tancats i hem continuat caminant. Dormim fent bivac. Una butllofa.

Leylek Da- Gülolak 20km

Avui fa molta calor. Parem en una mesquita i fem una parada molt llarga per la calor, tornem al camí. Al cap d'1,5km trobem un *market* i tornem a parar, comprem pa. Dormim en una mesquita. Som l'atracció del poble tothom ens dona la mà, celebren el ramadà i ens conviden a entrar però el Dominique no vol i jo sol prefereixo no entrar-hi, en acabar el ramadà ens diuen que podem dormir en una catifa que tenen a l'entrada de la mesquita.

Gülolak- Gebiz 15,4km

Després del *market* comencem a caminar. Fa molta calor. En una sèquia trobem una tortuga atrapada i li salvem la vida. Arribem a un poble i no hi ha *dolmus* i decidim anar a Gebiz que està a 7km. Arribem a Gebiz i acabem la ruta, ja no caminarem més, farem una mica de turisme. La calor mica en mica ens ha anat guanyant i no tenim ganes i motivació de caminar, a més ens falten dies per poder completar el Saint Paul Trail i a més és molt muntanyós.

Agafem un *dolmus* fins a Antalya i comprem un bitllet per a Selçuk on estant les ruïnes d'Efes. Com que ens sobra temps ja que no sortim fins a les 24h, anem al barber on el Dominique s'afaita la barba. Sopem, naveguem per internet i dormim. L'endemà tornem a casa 25 dies més tard. Antalya-Basel 6-9 h
Basel- BCN 10.45-12.15 h
Arribem a casa a les 15 h

Jean d'Ussel, com més difícil millor

Manel Canales

L'alpinista i historiador William A. B. Coolidge introduí els termes edat d'or i de plata de l'alpinisme per designar els dos períodes de temps en que es va pujar la majoria dels cims més alts dels Alps. En el primer, que comença l'any 1854 i acaba el 1865 amb l'ascensió del Cervino per part d'Edward Whymper, es van fer els més assequibles. Durant la segona etapa, que va del 1865 al 1882, es van assolir d'altres més secundaris i també alguns principals per vies més difícils, essent la figura més representativa Albert Mummery. El pirineisme evolucionà de manera semblant, així el comte Henri Russel vindria a ser el personatge més conegut de la corresponent edat d'or del pirineisme, mentre que Henri Brulle, els germans Cadier o el vescomte d'Ussel ho serien de l'edat de plata. Jean d'Ussel (Paris, 1874-Sailly-Saillisel, 1914) va ser un enginyer forestal, que era l'hereu d'una nissaga de la noblesa amb importants propietats al poblet de Neuviac (Llemosí). A més, era descendent dels cèlebres

quatre trobadors d'Ussel, una família de trobadors occitans de finals del segle XII. El 1898 va ser destinat a Tarascon d'Arieja com a guàrdia general d'aigües

i boscos. Aquest fet facilità que descobrís el Pirineu on, durant uns quinze anys, hi realitzà nombroses ascensions. Al principi se centrà en les muntanyes d'Andorra i l'Arieja, fent-se acompanyar per guies locals, com Pierre Marfaing. Més endavant va fer importants primeres al Pirineu Central amb els grans guies gavarnesos François Bernat-Salles i Germain Castagné. Destaquen, per exemple, el Cabrioles pel nord o les arestes de Tempestats, de Costerillou i de Peytier-Hossard al Balaitús. El 1901 publicà el llibre *Excursions et sensations pyrénéennes: Cimes ariégeoises*, on hi exposa la seva manera de concebre el muntanyisme; segons ell, allò que feia atractiu un cim no era l'altura sinó el seu aspecte i la dificultat de l'ascensió. També publicà dos monografies sobre les campanyes napoleòniques del 1813 a Austria i Prússia. Morí en un dels primers combats de la Primera Guerra Mundial prop de la localitat de Sailly-Saillisel (Somme). L'agulla d'Ussel (3022 m), prop del Balaitús, ens el recorda.

Tortuga de Florida

Família: *Emídids*. Espècie: *Trachemys scripta*

Lluís Catasús

Habitualment s'usa el terme tortuga de Florida per anomenar les subespècies *Trachemys scripta elegans*, (tortuga d'orelles vermelles), *Trachemys scripta scripta*, (tortuga d'orelles grogues), i *Trachemys scripta gaigene*, coneguda per una taca de color taronja al cap. La closca mostra coloracions verdes, el plastró és de color groc i les peces tenen dibuixos foscos en el centre de cada peça. La closca pot arribar fins als 30 cm de longitud però de mitjana mesuren de 12 a 20 cm i tenen un pes mitjà de 240 g. Presenten dimorfisme sexual i les femelles són una mica més grans que els mascles. Són tortugues aquàtiques que habiten en estanys, llacs, pantans, rierols o rius amb corrents lentes. Les tortugues són rèptils de sang freda i han

de prendre banys de sol constantment per regular la seva temperatura interna. Es desenvolupen en climes càlids i són originaries de la regió compresa entre el sud-est dels Estats Units i el nord-est de Mèxic. A partir de la dècada dels 70 del segle passat són criades en granges, per tal de ser venudes com a animals de companyia. El posterior abandonament d'exemplars ha expandit aquesta espècie. És molt voraç, de caràcter omnívor i de comportament agressiu. És un gran depredador per a d'altres espècies de rèptils, amfibis, peixos, i tota mena d'invertebrats. El 1975 se'n prohibí el comerç als Estats Units, però no es prohibí a la Unió Europea fins a l'any 1997. A Catalunya, abans de la seva prohibició, es comercialitzaven cada any uns 250.000 exemplars. Els criadors ame-

ricans van substituir aquesta tortuga per altres subespècies que la llei els permetia la seva exportació i el resultat continua sent el mateix pels nostres ecosistemes. Està inclosa a la llista de les espècies exòtiques invasores més nocives del món. El nostre consell és que no s'han de comprar aquestes tortugues i que si algú en té a casa i se'n vol desfer, no les alliberi mai a la natura.

Sant Gotard, el túnel més llarg del món

Eduard Soler

Després de vint-i-tres anys de treballs, des dels primers sondejos, fins a la posterior construcció i condicionament dels accessos, el passat 1 de juny s'inaugurà a Suïssa el túnel ferroviari del Sant Gotard entre les poblacions d'Ertsfeld, al nord, i Bodio, al sud. Amb una longitud de 57,09 km i un total de 151,84 km excavats entre tots els túnels, pous i galeries de servei es tracta del túnel ferroviari més llarg i profund del món, superant també qualsevol dels túnels de carretera construïts. Una obra colossal de l'enginyeria moderna. La seva construcció forma part del projecte suís anomenat Alp Transit, també conegut com a New Railway Links through the Alps (NRLA), que inclou un parell de túnels més: el de Lötschberg, de 34,6 km entre Frutigen i Raroña, en funcionament des del 16 de juny de 2007; i el de Monte Ceneri, de 15,4 km entre Camorino i Vezia, encara en construcció. El projecte pretén escurçar el temps de viatge entre el nord i el sud dels Alps, tant per als passatgers com per a les mercaderies, així com descongestionar les rutes actuals i disminuir-ne, per tant, l'alta contaminació acumulada i la perillositat. D'aquesta manera el viatge entre Zuric i Milà ha passat de les quatre hores a les dues hores i mitja de durada.

L'obra es compon de dos túnels independents i paral·lels, de via única, un per a cada sentit de la marxa, connectats per galeries de servei cada 325 m. Els túnels est i oest tenen una longitud de 57,104 km i 57,017 km, i un diàmetre de 8,83 m i 9,58 m, respectivament. Altres dades interessants són: la profunditat màxima assolida és de 2.300 m sota el Piz Vatgira, 600 m per sota del túnel ferroviari existent fins ara, la qual cosa suposa pràcticament l'absència de rampes sota els Alps de manera que els trens de passatgers podran assolir els 250 km/h de velocitat i els de mercaderies podran prescindir de les dobles i triples composicions tractores necessàries fins ara; el nombre de trens que diàriament hi circularan serà de 200 a 250, podent arribar als 325; el volum excavat ha estat de 28 milions de tones de terra i roca; s'han utilitzat quatre tuneladores, una per a cadascun dels sentits en ambdós túnels; hi han treballat uns 2.400 obrers repartits en tres torns durant les vint-i-quatre hores del dia, set dies per setmana; s'han instal·lat 290 km de vies i 380.000 travesses; el cost final de l'obra ha estat de gairebé 12.000 milions de francs suïssos.

El Pas del Sant Gotard, Passo del San Gottardo, en italià, o Sankt Gotthardpass,

en alemany, és un pas de muntanya de 2.109 m d'altura als Alps Lepontins entre Andermatt (Uri) i Airolo (Ticino), és a dir, que connecta la part nord germanoparlant amb la part sud italo parlant, a Suïssa, en la ruta entre Zuric i Milà. El seu nom ret homenatge a Sant Gotard (960-1038), abat de Nieder-Altaiç i bisbe de Hildesheim, que destacà en la construcció d'hospicis per als més desvalguts. Conegut el pas des de l'antiguitat, fins i tot l'Imperi Romà no fou capaç de trobar una ruta assequible per a creuar-lo. El principal obstacle era la gola de Schöllenen al riu Reuss a prop d'Andermatt, la qual, sempre perillosa, augmentava espectacularment el seu cabal durant els mesos del desglaç incrementant-se el nombre de morts per ofegament. No fou fins al segle XIII que s'hi construï l'anomenat Teufelsbrücke (Pont del Diable) per superar l'engorjat. Originalment es tractava d'un pont de fusta, la construcció del qual no fou exempta de nombroses llegendes amb el diable com a protagonista. Posteriorment, aquest fou rellevat per un pont de pedra al segle XVI, però la seva estructura fou molt malmesa durant l'època de les Guerres Napoleòniques, per la qual cosa fou aixecat un nou pont el 1820. L'augment del trànsit en aquest punt durant el segle XX feu que el 1958 l'antic pont quedés definitivament relegat com a testimoni petri de la història, front a la construcció per sobre de l'actual pont de dos sentits de circulació. Actualment una àrea de descans permet aparcar el cotxe i aproximar-s'hi per fer una foto clàssica del pas.

El 1882 s'obrí el primer túnel ferroviari, en servei fins a aquest any, el qual ha reemplaçat el nou túnel recentment inaugurat. El 1980 s'obrí l'actual túnel de peatge de 17 km de longitud per al trànsit rodat, facilitant enormement el pas, sobretot en condicions climatològiques adverses, però cap avenç tecnològic minvarà l'encant de creuar el Pas del Sant Gotard per dalt, gaudint d'un paisatge fantàstic.

CIM!

Ferran Latorre aconsegueix fer el cim del Nanga Parbat (8.126 m)

Redacció

Barcelona, 25 de juliol de 2016. – Ferran Latorre ha aconseguit sumar el seu tretzè vuitmil sense oxigen artificial amb el cim del Nanga Parbat. L'expedició formada pel francès Hélias Millerioux, el búlgar Boyan Petrov i Ferran Latorre ha aconseguit fer cim després d'un duríssim atac que els ha portat a equipar en solitari els camps d'altura fins al cim des de dimecres passat.

Amb la finalitat d'alleugerir pes, aquesta vegada la infraestructura per a les comunicacions es va quedar en el CB, esperem tenir notícies d'en Ferran a la seva tornada desitjant-los la màxima precaució per a la baixada.

Ferran va sortir del Camp Base el passat dimecres 20 de juliol per la ruta Kinshofer cap al camp 2 a 6.000 me-

tres d'altitud començant de zero, sense haver equipat prèviament tendes ni cordes. Iniciaven l'atac al cim amb tot el pes, al més pur estil alpí. El diumenge 24 de juliol després de descansar un dia en el camp 3, a 6.500 metres acon-

sellats per la previsió meteorològica, pujaven al C4 a 7.100 metres i prenen la decisió d'iniciar l'atac la matinada d'aquest dilluns cap al cim del Nanga Parbat que han aconseguit aquest migdia.

El cim del Nanga Parbat se li havia resistit a Ferran Latorre al costat dels seus companys francesos Hélias Millerioux i Yannick Graziani, en un primer intent fa unes setmanes, en el qual van haver de desistir d'obrir una via més llarga i mai aconseguida per la ruta de la glacera del Diama.

L'expedició va haver de donar la volta per mal temps als 7.800m. Ferran al costat de Hélias Millerioux, van decidir tornar-ho a intentar aquesta vegada per la ruta convencional, la Kinshofer. Tots dos alpinistes gairebé han pujat al Nanga Parbat dues vegades.

El Nanga Parbat, la 9ª muntanya més alta del planeta, és el 13° vuit mil aconseguit sense oxigen artificial de Ferran Latorre. L'últim vuit mil del projecte 14x8000 serà el Everest que Ferran atacarà durant la primavera de 2017.

LENGUA I

MUNTANYA

L'espeleologia

Concepció Arnau

Repassant els articles fets en aquesta secció durant tots aquests anys, hem vist que no havíem parlat encara de l'espeleologia tot i ser una modalitat important dins del muntanyisme.

L'espeleologia consisteix a explorar els avencs i les coves. L'esportista que practica aquesta modalitat és un espeleòleg o una espeleòloga.

Les coves són cavitats de recorregut horitzontal i els avencs són pous de desenvolupament vertical.

És molt important el material que s'utilitza per fer aquest esport. Per

això cal portar un casc protector amb il·luminació elèctrica o d'acetilè. Una pontonera, peça de vestir amb dos camals tancats per l'extrem inferior i amb tirants, generalment de neoprè que és un material isotèrmic i impermeable derivat del cautxú. També faran falta un arnès, uns mosquetons i unes cordes.

Els espeleòlegs per poder arribar al lloc on faran l'activitat moltes vegades han de superar accidents geogràfics com, entre d'altres, un congost, vall estreta i profunda entre muntanyes excavada per l'aigua d'un riu; un canyó, congost general-

ment sec o una gorja, congost molt estret.

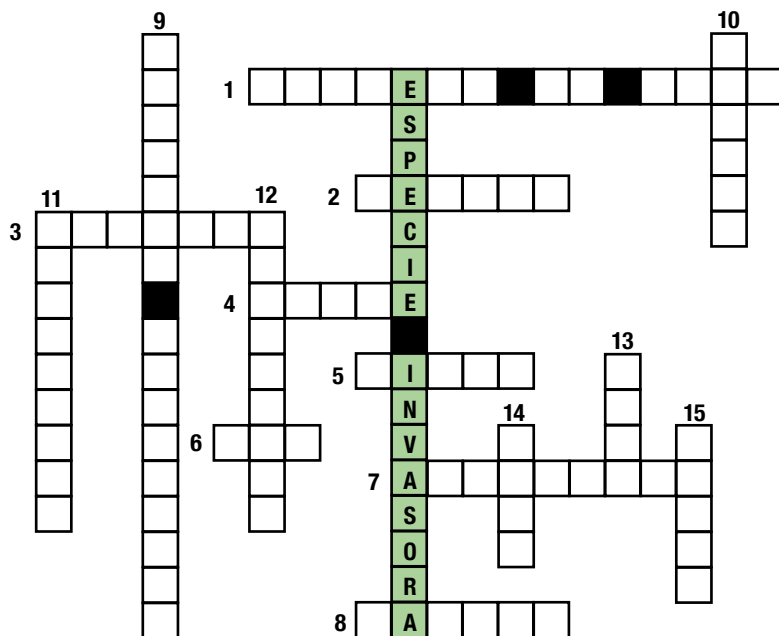
L'espeleologia alpina és la modalitat que consisteix en l'exploració de cavitats de l'alta muntanya.

L'espeleosocors és la pràctica de l'espeleologia que té per objectiu el rescat de persones.

El furgó d'escalada i d'espeleologia és un vehicle que s'utilitza per transportar l'equip i el material d'un grup de salvament.

CONCURSIONISME

Avui parlarem de les espècies invasores dels nostres ecosistemes.

1. Planta originària dels deserts del nord de Mèxic, on es coneix com nopal. El fruit és una baia espinosa ovoide, de 5 a 9 cm, vermellosa quan és madura i molt bona.
2. Mol·lusc bivalve d'origen rus (de la mar Càspia) es caracteritza per tenir una closca triangular de color marró fosc amb línies de color marró clar.
3. Tortuga americana criada en captivitat per a comercialitzar-la a nivell mundial com a animal de companyia.
4. Aquest mosquit originari del sud-est asiàtic es caracteritza per les seves potes ratllades en blanc i negre i el seu cos petit, blanc i negre.
5. És una espècie de peix d'aigua dolça, originari d'Euràsia, que va ser introduït a Mequinensa l'any 1974 i s'ha estès a altres rius.
6. Aquest peix invasor prové de Nord-Amèrica i va ésser introduït a Catalunya a principis del segle XX al llac de Banyoles.
7. Se'n diu així d'una espècie introduïda, forana, o exòtica no nadiua del lloc o zona determinada en què es troba.
8. Aquest escarabat originari del Mèxic central és una perillosa plaga que ataca als cultius de les solanàcies.
9. Ocell de l'ordre dels psitaciformes originari de l'Amèrica del Sud, que ha colonitzat Europa i Nord-Amèrica, a partir d'individus escapats, ja que és comuna com a mascota.
10. Escarabat originari del sud-est asiàtic i la Polinèsia que ataca les palmeres ornamentals. Detectat per primer cop a la península Ibèrica el 1994.
11. Insecte paràsit, originari d'Amèrica del Nord, que ataca a la vinya i es va estendre a Europa a partir de la meitat del segle XIX.
12. Se'n diu així d'una espècie nadiua o indígena d'una determinada regió o ecosistema si la seva presència es deu únicament als recursos naturals, sense cap intervenció humana.
13. És un mustèlid originari de Nord-Amèrica. A Catalunya va ésser introduït als anys setanta del segle XX en dues granges pel·leteres a l'Osona d'on van escapar.
14. Cargols d'aigua dolça, originaris d'Amèrica del Sud, Amèrica Central i el sud dels Estats Units. A principis de segle va arribar a l'Ebre i fa estralls als arrossars del delta.
15. *Arundo donax*. És una planta nativa de l'est i sud d'Àsia, forma grups densos en zones pertorbades, dunes de sorra d'aiguamolls i vegetació de ribera.

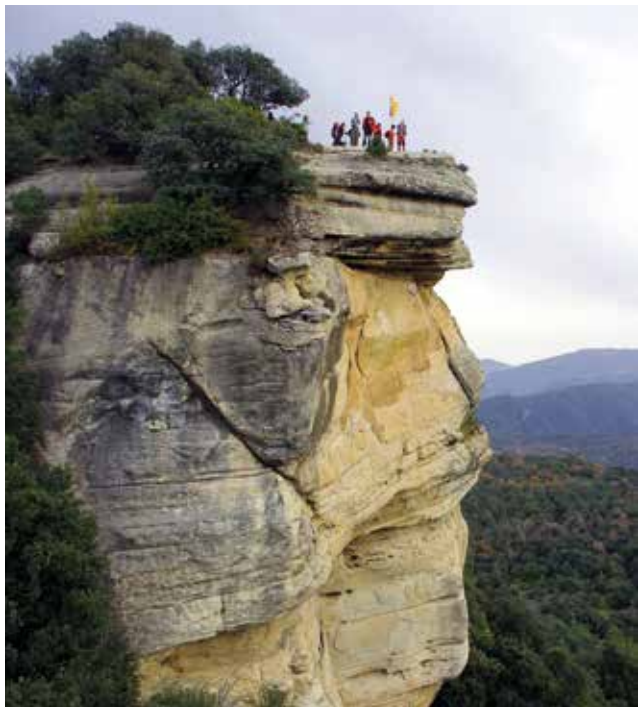
Solucions del Concursionisme 393: 1 Lahar, 2 Xemeneia, 3 Latent, 4 Croscat, 5 Cràter, 6 Vulcano, 7 Pompeia, 8 VAAC, 9 Etna, 10 Teide, 11 Caldera, 12 Mont Tambora, 13 Mont Pelee, 14 Fujiyama, 15 Crioconita.

Per participar en el concurs només heu d'enviar, abans del 30 de setembre, les solucions dels mots encreuats a l'adreça electrònica del concurs: concursionisme@excursionisme.cat indicant el vostre nom i telèfon de contacte. Només serà vàlid un correu electrònic per participant. Entre les respostes correctes se sortejarà un lot de llibres

de muntanya. En el proper número de la revista sortirà publicat les solucions i el nom del guanyador. El guanyador del concursionisme 393 dedicat al món dels volcans és **Rosa Amat**. A la pàgina web de la revista www.excursionisme.cat podreu consultar les respostes a les preguntes dels números anteriors.

Puig del Far 832 m i el Salt de la Minyona

Osona

Horari: de 3 h 30 min. a 4 h 30 min segons com fem la tornada
Desnivell: 300 m

Dificultat: cal dur el mapa i no despistar-se a les moltes cruïlles de la primera meitat

Època: tot l'any

Cartografia: *Guilleries-Savassona. Espai Natural.* Esc. 1:25.000. Editat per la Diputació de Barcelona. *Vall de Sau Collsacabra.* Esc. 1:40.000. Editorial Alpina.

Accés: des de Vic o des de l'Eix Transversal, C-25, prenem la sortida de Folgueroles i Sant Julià de Vilatorça. Prenem la N-141d cap a Folgueroles i sense entrar-hi continuem 10 Km més enllà fins a Vilanova de Sau. Aparquem a la part més baixa del poble, prop de l'església. Per fer l'excursió descrita caldrà deixar un vehicle a la sortida del túnel de la Mina que travessem en canviar de vessant.

Descripció: sortim del poble seguint les marques del GR 2. Travessem la carretera i per una pista asfaltada abandonem el GR. En pujada enfilem les masies de La Font, la Vileta Xica i la Vileta Grossa. Allí l'asfalt dóna pas a un sender que s'atansa peu de cinglera. A la dreta s'acaba en un tallat anomenat Roc de Migdia al que pujarem. A l'esquerra, separat del cingle, sobresurt la Roca Falconera. El camí, en un bosc

La Mare de Déu del Montsant des de Santa Magdalena

Priorat

Horari: 4 h

Desnivell: 500 m

Dificultat: cal dur mapa i estar atents a les cruïlles

Refugi: l'Ermita de Sant Antoni, ben propera, funciona com a refugi guardat tot l'any. Telèfon 669 959 977. Contacte : refugisantantoni@hotmail.com

Època: tot l'any; en no haver-hi aigua caldria evitar els mesos més calorosos

Cartografia: *Serra de Montsant.* Esc. 1: 20.000. Editorial Piolet

Accés: pel coll d'Alforja (C-242) , Cornudella del Montsant i el coll d'Albarca fem cap a Ulldemolins. Agafant la segona entrada al poble trobarem indicacions cap a les ermites de Sant Antoni i Santa Magdalena a les que porta una pista asfaltada (GR 65-5) que travessa el barranc del Teix i s'enfila a la falda del Montsant. Al trencall prenem a l'esquerra el ramal que porta a l'ermita de Santa Magdalena, on aparquem

Descripció: Santa Magdalena, a 700 m, ofereix serveis de menjar i zona d'acampada. Sortim cap a l'est per una pista. Quatre-cents metres més enllà, al collet del Jaio Rafel un indicador assenyala el Grau de la Cova del Corb que encarem en pujada cap al sud. Entre pins i sense dificultat guanyem un camí planer que recorre la base de la cinglera. A la dreta deixem el Grau de les Voltetes. Nosaltres seguim cap

Puig del Far 832 m i el Salt de la Minyona

Osona

d'alzines i pins, guanya la part alta del cingle sota el puig del Far. Trobem una pista que seguim a la dreta (nord, GR 151) fins que en un revolt l'abandonem per atansar-nos a l'espectacular Roca del Migdia 762 m. Cinglera allargada amb vistes sobre la vall i el pantà de Sau. El cingle és la continuació natural de la cinglera de Tavertet tallada pel Ter. Tornem a la pista i seguim fent la volta al Puig del Far. Al primer trencall (bassa per bestiar) prenem una pista a l'esquerra i encarem, en pujada, el sud. Al següent trencall prenem a l'esquerra el sender SL C 122 que passa a tocar de les ruïnes de l'ermita d Santa Margarida d'Ardola del s. XI i segueix fins al peu del puig el Far. El camí ombrívol s'obre pas entre blocs de gres despresos del cingle. Una canal empinada però amb alzines ens permet guanyar la part superior d'aquest cingle blanc que culmina a l'espectacular tallat del puig del Far de 832 m on oneja una senyera (1h 40 min.) Tornem per on hem vingut i se-

guim cap al pla de Santa Margarida. Hi ha una pineda herbada i una nova bassa natural per bestiar. Seguint el camí cap al sud retrobem la cinglera en el punt on ens dirigeix el GR 2 pel qual podríem baixar a Vilanova. Sense baixar i planers encarem el camí que ressegueix la cinglera cap al sud. Passem pel puig de Casadevall de 789 m i admirem el cingle aïllat de Castell Bernat. Just després, una profunda canal ens permetria retornar a Vilanova de Sau. Seguim cap al sud admirant els cingles i fem cap a una cruïlla de pistes a tocar del punt més alt de la cinglera, anomenat els Munts de 858 m que no té cap interès per estar ocupat per una masia i tres grans antenes. Deixem la pista i per un corriol arribem a l'extrem sud de la cinglera tallada per tot els costats i protegida per baranes. Som al mirador del Salt de la Minyona. Espectaculars vistes cap a la vall de Sau, les Guilleries i el Montseny. Retornem a la pista i encarem l'oest cap a Folgue-roles. Cinc-cents metres més enllà una

pista s'obre a l'esquerra i passant sobre el túnel de la Mina ens deixa a la carretera al punt on hem d'haver deixat un vehicle.

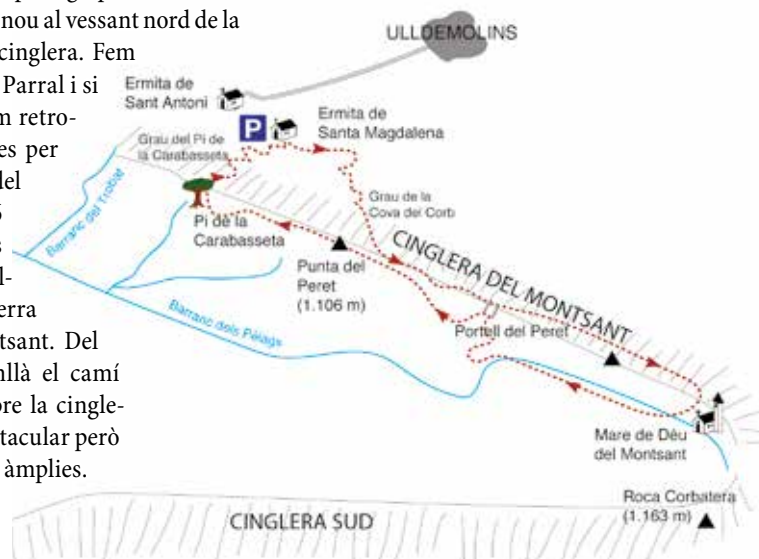
La Mare de Déu del Montsant des de Santa Magdalena

Priorat

a l'esquerra arran de cingle i amb blocs despresos fins al portell del Peret a 998 m (50 min). S'inicia en aquest punt el tram més espectacular de l'itinerari que consisteix en un camí suspès entre dues cingleres, a trams sobre una estreta franja de terra. Seguim el GR 171 i gaudim de vistes sobre Ulldemolins. Arribem a un nou portell al qual baixem i sempre pel GR seguim encarant l'est, ara sota la Punta del Llorba. El camí espectacular a peu de cingle s'estreny tant que en un pas trobem un cable on agafar-nos. Deixem a l'esquerra el Grau del Belart i arribem finalment a la gran ermita de la Mare de Déu del Montsant, que roman tancada, 1.025 m, 1h 20 min. Des d'aquí si ho volem podem pujar al punt més alt de la serra del Montsant, la Roca Corbatera de 1.163 m que dividem a l'altre costat del barranc dels Pèlags de la Mare de Déu (1 h per anar i tornar). Nosaltres prenem un corriol al costat sud de l'ermita que en pocs minuts ens deixa a una pista, en perfecte estat, que

recorre l'esmentat barranc. La seguim en lleugera baixada i cap a l'oest durant 20 min fins al lloc anomenat l'Ereta (950 m, dues fites i pal indicador). Allí abandonem la pista i encarem de nou el portell del Peret. Un cop al coll reprenem el GR 171, ara cap a l'oest. Passem a tocar de les Coves Raconeres que visitem. En realitat són dues grans balmes on s'hi guardava bestiar protegit per un mur. El camí s'aboca de nou al vessant nord de la serra a peu de cinglera. Fem cap al collet del Parral i si ho volem podem retrocedir uns metres per pujar la Punta del Peret de 1.106 m amb vistes cap a Ulldemolins i cap a la Serra Major del Montsant. Del collet Parral enllà el camí segueix per sobre la cinglera, menys espectacular però amb vistes més àmplies.

Arribem finalment al Pi de la Carabasseta, de gran copa pentinada pel vent, a 1.034 m. Aquí s'aturaven a fer un glop els qui acabaven de pujar des d'Ulldemolins pel grau que tot seguit baixarem. El grau del Pi de la Carabasseta és el més evident i ample del sector i en poc més de 30 minuts ens deixa de nou a Santa Magdalena.

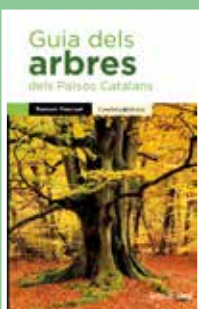
Per aquest setembre i octubre us recomanem dues publicacions de Cossetània Edicions que ens acosten a la tardor. Totes dues són novetats de fa un any però que ens acosten alguns dels paisatges més bonics de casa nostra. Esperem que us agradin tant com a nosaltres.

Montseny. 50 indrets amb encant

Jordi Longás i Javier García-Die
Preu: 23,80€
Col·lecció: Khroma, núm. 14
ISBN: 978-84-9034-356-2
Nombre de Pàgines: 120
Mides: 24 x 22,5 cm
Enquadernació: Tapa dura
Data primera edició: Octubre del 2015

Montseny. 50 indrets amb encant és un recull d'excursions i petites rutes per descobrir un dels espais naturals més preuats i emblemàtics de Catalunya. Cinquanta propostes apassionades que ens acosten a cims, gorgs, boscos, petits pobles, mines abandonades, fonts i altres indrets singulars, sovint envoltats de llegendes i històries locals. Tot i comptar amb indicacions pràctiques per facilitar la visita dels llocs seleccionats, no es tracta d'una simple guia turística. Els textos i les excel·lents fotografies són un homenatge al paisatge i a la cultura propera, i al mateix temps una invitació als excursionistes a realitzar l'exploració sistemàtica de la nostra muntanya i a l'excursió festiva en família. mecànica dels estiraments previs i posteriors a la pràctica del córrer, així com també es fa especial èmfasi a la tonificació muscular que serà bàsica per aguantar una cursa en bones condicions. L'autor desgrana també els tipus de terreny on córrer i què hem de tenir en compte en cada cas i quina tècnica s'adequa millor a cada terreny. A la part final, no hi falta la reflexió sobre el fenomen d'en Kilian Jornet o el boom de les curses de muntanya.

Guia dels arbres dels Països Catalans

Ramon Pascual i Lluvià
Preu: 22,50€
Col·lecció: Guies de camp, núm. 3
ISBN: 978-84-9034-358-6
Nombre de Pàgines: 176
Mides: 15,3 x 24 cm
Enquadernació: Rústica amb solapes
Data primera edició: Octubre del 2015

En aquest llibre hi trobarem la relació de totes les espècies arbòries autòctones dels Països Catalans, els arbres fruiters dels conreus tradicionals i algunes espècies exòtiques plantades en els nostres parcs i jardins. Aquesta obra, amb il·lustracions a tot color i rigor científic, ajudarà moltes persones interessades i compromeses amb el món natural a identificar els arbres del país. Així, doncs, teniu a les mans una nova guia que ha de facilitar que tothom saludi els arbres pel seu nom.

Residence
le ruitor
Sainte Foy Tarentaise
by ECOHOTELES

*Disfruta del verano
en los Alpes*

- Apartamentos 4* en Tarentaise-Vanoise, para 2-8 personas, totalmente equipados.
- Piscina climatizada-spa
- Lounge-Bar
- Increíbles vistas del valle de la Tarentaise

desde
13'50€
por persona/noche

*Descuento a lectores de la revista ya aplicado. Precio en apartamento T3 de sábado a sábado ocupado por 2 personas. Solo reservas telefónicas. Sujeto a disponibilidad.

+Info y reservas en el
902 106 172
www.ecoleruitor.com
La Batalllette, 73640 - Ste Foy Tarentaise

www.catalonia-trekking.com, la web de viatges pel món i trekkings a casa nostra

CATALUNYA TREKKINGS CIRCULARS

Informació de nous trekkings:
TERRA INCÒGNITA
LO COR DE LO PALLARS
SOSTRES DEL PAMANO
CADI 360°
VOLTA COMTEDELPORT
i dels clàssics:
RUTA CARACREMADA
CAVALL DE VENT
PORTA DEL CEL
RUTA DEL CISTER
CARROS DE FOC ...

CATALUNYA UN PAIS 1000 EXCURSIONS PROPERES SORTIDES

Grups oberts i participatius
CATALUNYA, UN PAIS MIL EXCURSIONS

- CORBERES
- SERRA IRTA
- TARDOR A ALINYÀ
- TARDOR AL PALLARS
- LO COR AMB RAQUETES
- CLARS DE LA LLUNA

BOTIGA ON LINE

Pakocrestas.com
portal de muntanya
botiga on-line

equipa els teus millors somnis
900 excursions i 700 ressenyes d'altitud

Les millors marques als millors preus

- Roba
- escalada en roca
- escalada en gel
- ferrades
- motxilles
- tendes acampada
- calçat
- raquetes de neu
- mapes
- llibres

PROGRAMA VIATGES 2015-16

Les propostes més suggerents amb la participació d'en Pako Crestas (coordinador de l'agència mon petit) i la contractació de guies locals:

- RIF MARROQUIÍ
- M GOUN
- STAGE GEL ALS TATRAS
- MADEIRA
- CAMERUN
- KEBNEKAISE
- ELBRUS
- MT MERU (NEPAL)

www.lanevera.cat
Tel.: 629 217 927 • robert@lanevera.cat

TOT EN SERVEIS GRÀFICS

Disseny gràfic
Maquetació
Retolació
Impressió digital
Lletres corporeas
Producció gràfica de Stands i Events
Muntatges
Producció d'events

Tractament tèrmic de la fusta

www.timgad.com
casellas@timgad.com

>Embalatges i palets

-Certificació NIMF-15
-Solució KD:
Extracció ecològica
de la humitat per a una
més gran lleugeresa

>Fustes a l'engrós

>Assecatge de tot tipus de materials

NIMF-15

TIMGAD INFORMA

L'entrada en vigor de la normativa NIMF-15 des de l'1 de juny obliga a tots els exportadors a tractar els seus embalatges i palets de fusta de manera específica.

Tractem i certifiquem d'acord amb aquesta normativa i et lliurem el material entre 6 i 24

Ctra. de Sentmenat, Km 4 | Carrer de la Mola, 7-9 | Apartat de correus 2 | 08213 Polinyà (Barcelona) | Tel.: 93 713 02 65 | Fax: 93 713 34 04

**Especialistes en audioguies
de rutes a peu i jocs d'aventures**

**Funcionen amb tecnologia
GPS i estan dissenyades
per activar-se en mòbils i
tauletes**

**En el catàleg trobareu
passejades i excursions
pel Garraf, Ordal
Collserola i Penedès**

Entreu a www.tombcat.org

AUDIOGUIES D'EXCURSIONS I JOCS D'AVENTURES

**Ves a la descoberta
i deixat sorprendre**

**Ens agrada jugar
i ho notaràs**

www.espaibici.com
Bruc, 63 > 08009 Barcelona > Tel. 93 532 31 43 > Fax 93 532 31 45

Bicicletes urbanes
Bicicletes plegables
Bicicletes a la carta
Sistemes de seguretat
Sistemes de càrrega
Bosses
Alforges
Portaequipatges
Remolcs
Recanvis
Accessoris
Taller
Servei tècnic
Rentabici públic

BROMPTON

DAHON

BERNDT

CALVIN

KLICKFIX

sl

sl

FTALFAD

PABCO

TYRELOCK

NO OIL

Alt Empordà, 2012.
16 municipis afectats.

EN UN INCENDI, NO NOMÉS PERDEM UN BOSC.

En els darrers 15 anys els incendis han cremat 65.653 hectàrees a Catalunya, amb un balanç de milers de persones evacuades, nombrosos danys materials i econòmics, desenes de persones ferides i fins i tot víctimes mortals. Evitar-ho és responsabilitat de tothom.

El foc ens toca de prop.

#NoNomésBosc

Diputació
Barcelona

112
emergències

Generalitat
de Catalunya